

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

**MAGYARORSZÁG
AKTUALIZÁLT KONVERGENCIA PROGRAMJA
2007-2011**

Budapest, 2007. november

Tartalom

1. Makrogazdasági célok és prognózis	2
1.1. Külső feltételek.....	2
1.2. Ciklikus folyamatok	2
1.3. Külgazdaság.....	3
1.4. Foglalkoztatás	4
1.5. Jövedelempolitika	6
1.6. Beruházások	6
1.7. A növekedés összetevői	8
1.8. Külső egyensúly.....	9
1.9. Infláció.....	10
1.10. Monetáris és árfolyampolitika	11
2. Államháztartás	13
2.1. Az államháztartás 2007. évi helyzete	13
2.2. A 2008. évi költségvetés	14
2.3. A középtávú költségvetési pálya.....	18
2.4. Strukturális egyenleg és egyszeri költségvetési tételek	21
2.5. Államadósság	22
3. Alternatív forgatókönyvek	25
3.1. A nominális változók átmenetileg magasabb pályája	25
3.2. Világgazdasági lassulás.....	26
3.3. Lassabban visszaálló növekedés.....	26
4. Az államháztartás minősége	27
4.1. Kiadási oldal.....	27
4.2. Bevételi oldal	30
4.3. Strukturális intézkedések	33
4.3.1. Központi közigazgatás.....	33
4.3.2. Önkormányzati rendszer.....	34
4.3.3. Közoktatás	36
4.3.4. Felsőoktatás	36
4.3.5. Gáz- és távhőtámogatás.....	37
4.3.6. Rokkantsági ellátások.....	38
4.3.7. Tömegközlekedés	38
5. Az államháztartás fenntarthatósága	39
5.1. Nyugdíjrendszer	40
5.2. Egészségügy	43
5.2.1. Gyógyító-megelőző ellátás	43
5.2.2. Gyógyszertámogatások	45
6. Az államháztartás intézményi jellemzői	46
6.1. A költségvetés készítésének menete	46
6.2. Az államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítése	47
6.3. Költségvetési szabályok	48
6.3.1. A költségvetési felelősségről és a Törvényhozási Költségvetési Hivatalról szóló törvényjavaslat	48
T Á B L Á Z A T O K	51

Az Európai Unió tagságból adódó jogszabályi követelményeknek megfelelően a tagállamok minden évben december 1-jéig aktualizált stabilitási, illetve az eurót még nem bevezetett tagállamok aktualizált konvergencia programot nyújtanak be a Tanács és a Bizottság részére.

A program a 2006. decemberi konvergencia program aktualizált változata. A 2006. decemberi konvergencia program óta a Kormány két alkalommal, áprilisban és szeptemberben készített és hozott nyilvánosságra jelentést a konvergencia program végrehajtásának előrehaladásáról. A jelentések a 2007. évi költségvetés teljesüléséről és a strukturális reformok előrehaladásáról adtak részletes információt. Az aktualizált konvergencia program a 2006 és 2011 közötti időszakot fogja át.

Az aktualizált konvergencia program tervezetét az Országos Érdekegyeztető Tanács Gazdasági Bizottsága 2007. november 22-én megvitatta. Ezt követően a Kormány 2007. november 28-ai ülésén fogadta el a programot, amely az Országgyűlésnek benyújtott 2008. évi költségvetési törvénytervezet és az ahhoz benyújtott módosító indítványok, valamint az új információk alapján készített makrogazdasági előrejelzés figyelembevételével készült.

A program figyelembe vette az 1055/05 számú tanácsi rendelettel módosított 1466/97 számú tanácsi rendeletben és a Tanács 2005. október 11-ei ülésén jóváhagyott 'Code of conduct'-ban előírt tartalmi és formai követelményeket.

A konvergencia program összhangban van a Nemzeti Lisszaboni Akcióprogrammal (NAP), amelyben a Kormány a foglalkoztatás és a termelékenység élénkítése érdekében megvalósuló intézkedéseket foglalja össze, de nem foglalja a NAP-ban részletezett ágazat- és fejlesztéspolitikai intézkedések részletes bemutatásával, viszont azok hatásait figyelembe veszi a programban bemutatott makrogazdasági és költségvetési pályában.

1. Makrogazdasági célok és prognózis

1.1. Külső feltételek

A nemzetközi környezet hosszú távú előrejelzéséhez a konvergencia program az Európai Bizottság 2007. őszi prognózisát veszi alapul. Ennek alapján az olajárak magas szintje, és az Egyesült Államok lassuló növekedése ellenére a világgazdasági környezet kedvező marad, alapvetően a fejlődő országok teljesítményének köszönhetően. 2007-ben 5,6%-os világgazdasági növekedés várható, ami 2008-ban 5,3%-ra lassul, és 2009 folyamán ismét valamelyest visszaerősödik.

A Bizottság előrejelzése szerint ugyanakkor az Európai Unióban a gazdasági ciklus túljutott csúcspontján, így 2008-2009 folyamán lassulás várható. Az EU növekedése a 2007-es 2,9%-os szintről 2008-2009-ben várhatóan 2,4%-ra, a potenciálhoz közeli szintre mérséklődik majd, a szigorúbb finanszírozási feltételeknek és a belső keresleti bizalom csökkenésének következtében. A Bizottság őszi prognózisának munkaerő-piaci várakozásai alapján a fogyasztás meghatározó, 2,25%-os bővülésére az elkövetkező időszakban is számítani lehet. Kérdéses egyelőre, hogy a pénzügyi feltételek hogyan hatnak a fogyasztói bizalom alakulására. A bizottsági előrejelzésnek magyar exportkilátások szempontjából fontos eleme, hogy az új EU-tagállamokban az előrejelzési horizont egészében tartósan magasabb növekedésre lehet számítani, mint a régi tagállamokban.

1.2. Ciklikus folyamatok

A GDP éves növekedési üteme 1997-től 2005-ig átlagosan mintegy 4,5% volt. Az aktuális kibocsátás szintje 1999-től a potenciális kibocsátás fölé került, azaz a kibocsátási rés pozitívvá vált, és ez a helyzet fennmaradt 2006-ig. Az államháztartási hiány csökkentését szolgáló intézkedések hatására 2007-2008-ban az aktuális növekedés jelentősen lelassul, a kibocsátás szintje a potenciális kibocsátás alá süllyed. Az aktuális növekedési ütem 2009-től a 2007 előtt jellemző szintre emelkedik, de a tényleges kibocsátás szintje 2011-ig még nem éri el a potenciális kibocsátás szintjét, így a kibocsátási rés a konvergencia program időhorizontján negatív marad¹.

Ciklikus folyamatok

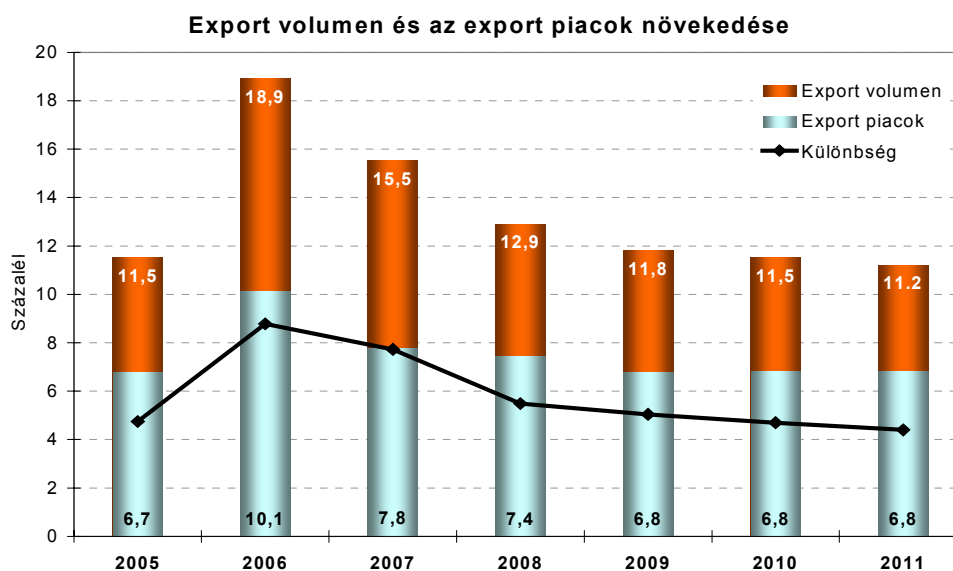
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GDP 2005. évi áron (növekedési ütem, %)	3,9	1,7	2,8	4,0	4,1	4,2
Potenciális GDP (növekedési ütem, %)	4,0	3,8	3,7	3,6	3,6	3,7
Tényezők:						
Munka	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2
Tőke	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7
Teljes tényező termelékenység (TFP)	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
Kibocsátási rés	1,2	-0,9	-1,8	-1,5	-0,9	-0,5

¹ Az Európai Bizottság módszertani ajánlásának megfelelően a potenciális GDP becslése a Cobb-Douglas termelési függvény alapján készült. A számítások a makrogazdasági paraméterek aktuális értékeinek 2011-ig terjedő előrejelzését vették figyelembe. A 2006. decemberi konvergencia programhoz képest a potenciális kibocsátásra kapott előrejelzés kissé alacsonyabb, amelynek oka az állóeszköz-állomány növekedésének átmeneti lelassulása.

1.3. Külgazdaság

Az exportpiacok keresletének előrejelzésekor a számítások a magyar export szempontjából meghatározó fejlett és a legfontosabb kelet-európai országok importkeresletét veszik figyelembe, a Bizottság 2007 őszi prognózisát felhasználva. Ennek alapján Magyarország exportpiacai 2007-ben 8%-ot megközelítő mértékben, 2008-2009 folyamán pedig ennél mérsékeltebben, 7% körüli dinamikával bővülnek majd.

Az export-előrejelzés alapvetően a külső kereslet prognózisán alapul. A magyar export növekedése évek óta meghaladja a magyar exportpiacok bővülését, de az ütemkülönbség a felzárkózás folyamatában hosszabb távon várhatóan csökkenni fog. Az EU15 – különösen Németország – mellett a kivitelben az elmúlt években jelentősen növekedett az új tagállamok és az EU-n kívüli európai országok részesedése. Az új tagállamokkal folytatott kereskedelem 2007 folyamán várhatóan rekordmértékben bővül, és Magyarország export-növekedési kilátásaiban 2008-2009 során is meghatározó szerepet játszik majd.

A belföldi kereslet csökkenésével is összefüggésben az euróban mért havi külkereskedelmi forgalom export és import értékének trendjei közötti távolság 2007-ben gyakorlatilag teljesen megszűnt, így az év végére 1,5 milliárd euróval kedvezőbb lehet az áruforgalmi egyenleg a tavalyinál. Míg 2006-ban cserearányromlás jellemezte a külkereskedelmet, 2007-ben kedvező folyamatok indultak be; az első kilenc hónap adatai szerint a cserearány nem változott. Az export szerkezete 2007-ben kedvezően alakul, a növekedést a gépek és a szállítóeszközök kivitele dominálja. Az elkövetkező években cserearány-romlással számolunk, amely 2008-2009 folyamán az olajárak magas szintje miatt erőteljesebb lehet. Az olajárak vártnál nagyobb emelkedése ezzel együtt felfelé mutató kockázatokat jelent az importárakra nézve. 2008-2009-ben az exportnál 0,8-1,8 százalékponttal lassabb importbővülés várható, miközben a nettó export növekedési hozzájárulása az előrejelzési horizont egészében pozitív marad. 2009-től a belföldi felhasználás erőteljesebb bővülése miatt az import növekedése már megközelíti az exportét.

1.4. Foglalkoztatás

A Kormány továbbra is olyan foglalkoztatáspolitikát kíván megvalósítani, amely az aktív korú népesség munkavállalási hajlandóságának növelésével együtt bővíti a munkahelyek számát. E cél rövidtávú megvalósítását a költségvetési kiigazítással összefüggő intézkedések átmenetileg nehezítették, de 2008-tól, amikor a közszférában már nem kerül sor létszámleépítésre és a gazdaság növekedése is felgyorsul, újra a munkahelyteremtés kerülhet előtérbe.

2007-ben a kiigazító intézkedések következtében a költségvetési szektor létszáma jelentősen, 4-5%-kal csökken, és a lassabb gazdasági növekedés következtében a versenyszférában is csak mérsékelt növekedés prognosztizálható. Összességében a foglalkoztatottak száma várhatóan enyhén emelkedik, a versenyszféra gyakorlatilag felszívja a közszférából elbocsátott munkaerőt, és a non-profit szektorban foglalkoztatottak száma is bővül.

A költségvetési szektor létszámleépítésének áthúzódó hatása némileg érzékelhető lesz még 2008-ban is, így a foglalkoztatottak számában a következő évben is csak mérsékelt javulás várható. Az időszak második felére – 2009-2011-re – a gazdasági növekedés gyorsulásával azonban már megteremtődnek a foglalkoztatás növekedésének feltételei.

A nyugdíjazás feltételeinek 2008-tól történő szigorítása 2007 végén és 2008 elején az inaktivitás növekedését eredményezheti. A jelenlegi folyamatok alapján az inaktívok számának növekedését a munkanélküliek számának csökkenése kíséri, így a 2007-es munkanélküliségi ráta a korábban prognosztizált 7,5%-nál alacsonyabban, 7,3% körül alakulhat. Összességében a foglalkoztatottak számának moderált növekedése és a munkanélküliek számának mérsékelt csökkenése mellett az aktivitási ráta 2007-ben nem változik, 2008-tól várhatóan emelkedni kezd.

A Kormány a gyorsabb alkalmazkodás illetve a foglalkoztatás növekedésének folyamatát az aktív és passzív foglalkoztatáspolitikai eszközök továbbfejlesztésével, a nyugdíjrendszert érintő reformokkal valamint az oktatási- és képzési rendszerek fejlesztésével is elő kívánja segíteni.

Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök továbbfejlesztésének keretében 2006 decemberében módosításra került a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény (Flt.). Ennek keretében megemelésre került a keresetpótló juttatás összege, a munkaerő-piaci képzések eddiginél még hatékonyabb elősegítése érdekében. A vállalkozások indítását az új szabályozás az álláskeresők vállalkozóvá, illetve önfoglalkoztatóvá válásának a támogatásával segíti. Fontos eleme a jogszabálynak a hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatását elősegítő bértámogatás szabályainak az átalakítása, amelynek keretében az eddigi bér- és járulék jellegű támogatások részben beolvadnak az új támogatásba, részben pedig megszűnnek. Az Flt. módosítása munkaerő-piaci programok keretében új aktív eszköz (bérköltség támogatás) megállapítását is lehetővé teszi, és e programoknál, szintén új elemként, 2007. január 1-jétől munkahelyteremtő támogatás is nyújtható.

Az Flt.-ben szabályozott támogatásokon túl egyes hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatását segíti elő a START-program, amely 2007. július 1-jétől kibővült a 'START Plusz' illetve 'START Extra' programokkal, amelyek a kisgyermek otthoni gondozását, vagy közeli hozzátartozó ápolását követően munkába álló személyek illetve a tartósan munkanélküliek alkalmazása esetén jogosítanak járulékkedvezményre.

Az aktív korú népesség munkavállalási hajlandóságának növelése érdekében 2008. január 1-jétől átalakításra kerül a rokkantsági ellátások rendszere. Az Országgyűlés 2007 júniusában elfogadta a rehabilitációs járadékról szóló törvényt, amely tartalmazza a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítására vonatkozó szabályokat is. A rehabilitációs

járadék elválasztásra kerül a rokkantsági nyugdíjtól. 2008-tól kezdődően azok, akik egészségi állapotuk alapján jó eséllyel térhetnek vissza a munkaerőpiacra, a rokkantnyugdíj helyett rehabilitációs járadékban részesülnek. A járadék meghatározott ideig lesz folyósítható, fő célja ugyanis a megváltozott munkaképességűek visszaintegrálása a munkapiacra, és ebben a járadék mellett a rehabilitációs rendszer átalakításával a komplex rehabilitációs szolgáltatások is szerepet kapnak. 2008-tól az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetet felelős az egészségi állapot vizsgálatáért, a munkavégzési képességek felméréseért és a rehabilitálhatósági esélyek felméréseért, és személyre szabott rehabilitációs javaslatokkal segíti a munkaerőpiacra való visszatérést. Emellett, az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kiterjeszti aktív foglalkoztatási szolgáltatásait (segítségnyújtás a munkakeresésben, munkavállalók ösztönzése, stb.) a rokkantsági járadékban részesülőkre is.

A munkaerőpiacra való visszatérés ösztönzése, és a jóléti csapda elkerülése érdekében 2007. január 1-jétől a rendszeres szociális segély vonatkozásában is módosulás történt. Egyfelől a rendszeres szociális segély a mindenkori legkisebb munkabér nettó összegében került maximálásra. Másfelől 2007. január 1-jétől megteremtődött annak a lehetősége, hogy a települési önkormányzat által szervezett foglalkoztatásban részt vevő segélyezett munkabére a korábbi segélyösszegig kiegészítésre kerüljön.

A családtámogatási törvény 2008. január 1-jén hatályba lépő módosításával az alanyi jogon járó családi pótlék gyermekszegénységet csökkentő hatásának erősítése céljából annak differenciált emelésére kerül sor. Amellett, hogy az ellátás minden családtípusban megemelkedik az infláció mértékével, a legnagyobb szegénységi kockázatnak kitett családok, így a három- és többgyermekesek, illetve az egyszülős családok kiemelt emelésben részesülnek.

Az aktivitás növelése szempontjából fontos elemekkel bír a 2008. január 1-jével bevezetésre kerülő nyugdíjreform, amely (bár rövidtávon az inaktivitás átmeneti megnövekedését eredményezheti) hosszú távon a korai nyugdíjba vonulás feltételeinek szigorításával, és a nyugdíjba vonulás életkorának emelésével az idősebb korosztály nagyobb mértékű munkaerő-piaci jelenlétét célozza.

A munkaerő kereslet- és kínálat jobb összehangolását, valamint a humán tőke minőségének javítását célozzák az oktatás, képzés területén életbe lépett vagy lépő intézkedések is. Ennek keretében intézkedések születtek egyfelől az oktatás hatékonyságának növelésére: 2008-ig azon általános iskoláknak, amelyek 6 osztálynál kevesebbet működtetnek, kötelező társulásra lépniük más, nyolc osztályt működtető általános iskolákkal. Emellett bevezetésre került 2007-ben a tanulók, tanárok kötelező teljesítményértékelése és mérése, valamint a tanárok kötelező óraszámának emelése, illetve a közintézmények normatív támogatásának komplex teljesítmény alapon történő meghatározása. Másfelől lépések történtek a felsőoktatás keresletet és kínálatot összehangoló szerepének javítására: 2007 szeptemberétől a Kormányzat újragondolta valamennyi képzési terület lehetséges maximális állami támogatásban részesülő tanulóinak számát, illetve a keretszámokat a gazdasági, társadalmi igényekhez igyekezett igazítani (műszaki, informatikus, matematikus képzésre felvehetőek számának növelése, közgazdász, jogi, tanári képzésre felvehetőek számának csökkentése). Emellett az élethosszig tanulás továbbfejlesztésére is történtek lépések. Így például 2007-től kezdve a kis- és középvállalkozások a szakképzési hozzájárulásuk 60%-át saját munkavállalók képzésére fordíthatják. Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv Humán Erőforrás Fejlesztési Operatív Programjának egyes intézkedései nyomán kiépült, a régió-specifikus szakmai képzést támogató, 16 térségi integrált szakképző központ mellett az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) további 30-40 ilyen intézmény létrehozását célozza. 2010-re előreláthatólag a szakképzésben résztvevők 80%-a tanul majd ilyen intézményben. Az új intézményrendszer működésének eredményeképpen valószínűleg csökken majd az egy tanulóra jutó költség, javul a képzőhelyek közötti átjárhatóság, javul az esélyegyenlőség, csökken a lemorzsolódás és növekszik az elhelyezkedési esély.

Foglalkoztatási adatok	változás %-ban					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Foglalkoztatottak száma	0,7	0,1	0,2	0,6	0,6	0,6
Termelékenység növekedése	3,1	1,6	2,6	3,4	3,5	3,5
Munkanélküliségi ráta,%	7,5	7,3	7,3	7,2	7,1	7,1
Aktivitási arány, %	62,0	62,0	62,2	62,7	63,3	63,9
GDP növekedése	3,9	1,7	2,8	4,0	4,1	4,2

1.5. Jövedelempolitika

A 2007. évi jövedelempolitikát jelentős mértékben befolyásolták az államháztartás egyensúlyának helyreállítását célzó – 2006 közepén elfogadott – kiigazító intézkedések. A háztartásokat elsősorban a költségvetési szektor létszám- és bérvisszafogása, a megemelt járulékos- és adóterhek, valamint az átmenetileg gyorsuló infláció érintették.

Az Országos Érdekegyeztető Tanács 2007-re a versenyszférára 5,5-8%-os bruttó átlagkereset növekedésben állapodott meg. Az eddigi adatok alapján – részben a gazdaság „kifehéredésének” hatására – az ajánlás túlteljesül, az éves átlagkereset növekedés ebben a szférában 9-10%-os lesz. A költségvetési szférában – jelentős létszámcsökkenés mellett – a bruttó átlagkeresetek 6%-kal nőnek. A növekedés kisebb részét a 2006. évi béremelések áthúzó hatása, nagyobbik részét a 2008. év elején esedékes 13. havi bér felének ideai kifizetése okozza. (Ez utóbbi tétel az ESA szerinti kiadásokat nem terheli.) A nettó átlagkereset alapján számolt nemzetgazdasági szintű reálbér 4-5%-kal lesz alacsonyabb a 2006. évinél.

A jövő évi béremelésekre vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak. A makrogazdasági prognózis szerint az egy keresőre jutó reálbér 2008-ban nem csökken tovább, esetleg kis mértékben növekszik. Az évi rendszeres emeléssel a nyugdíjak megőrzik reálértéküket, sőt egyes, korábban megállapított kategóriákban korrekciós emelésre is sor kerül.

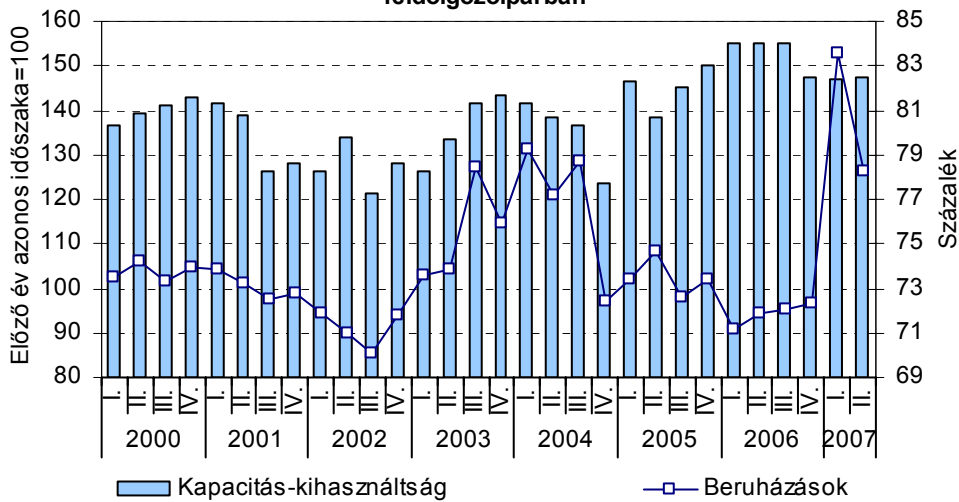
Összességében a háztartások reáljövedelme 2008-ban kis mértékben meg fogja haladni az ideai szintet. 2009-től az infláció csökkenő üteme lehetővé teszi, hogy a reálbérek – mérsékelt bérnövekedés esetén is – mind a verseny-, mind a költségvetési szektorban fokozatosan gyorsuló ütemben, évi 1,5-3%-kal nőjenek.

1.6. Beruházások

A magyar gazdaság gyors reálkonvergenciáját szolgáló termelékenység dinamikus növekedése elsősorban a hazai tőkeállomány folyamatos bővülésével és megújulásával biztosítható. A kormány gazdaságpolitikájában továbbra is kiemelt cél a gazdaság tőkevonzó képességének javítása. Ezt szolgálja többek között az adminisztráció egyszerűsítése, a szakképzési rendszer átalakítása és a folyamatosan bővülő infrastruktúra is.

A nemzetgazdaság beruházási dinamikája 2006-ban átmenetileg megtorpant. 2005-2006 között a feldolgozóiparban ellentmondásos folyamatok voltak megfigyelhetők, azaz a historikusan magas (80% feletti) kapacitáskihasználtság gyenge beruházási teljesítménnyel párosult. Ennek hátterében elsősorban a magas államháztartási hiány következtében kialakult bizonytalanság állhatott, ami kivárára készítette a vállalatokat és a külföldi befektetőket. Ugyanakkor valószínűsíthető, hogy az átmeneti problémák megszűnésével gyors, nagymértékű korrekció következhet be a feldolgozóiparban, mivel érvényesül a kapacitáskihasználtság mértéke és a beruházási teljesítmény közötti összefüggés. Ez a jelenség a fiskális kiigazítás megkezdése után nyomon is követhető, 2007-ben a feldolgozóipari beruházások már újból élénkülnek.

A beruházások volumenindexe és a kapacitás-kihasználtság a feldolgozóiparban

A vállalati beruházások lassulásában az elmúlt években a gazdasági környezet bizonytalansága mellett szerepet játszott a fiskális expanzió is. A megnövekedett kiadások finanszírozására az állam a pénzüpiacokról többletforrást vont el, egyrészt szűkítve, másrészt megdrágítva ezzel a vállalatok forráslehetőségeit. Az egyenlegjavító intézkedésekkel és a strukturális reformok folytatódásával a 2006. évi 9,2%-os GDP arányos hiány folyamatosan, 2009-re 3,2%-ra csökken, ami hozzájárul a gazdasági szereplők bizalmának helyreállításához, valamint a gazdasági környezet javulásához. A fiskális konszolidáció hatására felszabaduló finanszírozási források és kedvezőbb kamatfeltételek lehetővé teszik a vállalati szektor beruházásainak tartós felfutását.

Az elkövetkező időszakban a beruházások alakulását az ÚMFT keretében lehívható közösségi források is erőteljesen determinálják. Az ÚMFT operatív programjai alapján összesen 2800 milliárd forint értékű fejlesztés kezdődhet el, részben pályázati úton, részben pedig 271 kiemelt projekt révén. A projektek elsősorban az ország versenyképességének javítását, a meglévő kapacitások bővülését, az üzleti környezet fejlesztését és a foglalkoztatás bővítését segítik elő. Ilyenek lehetnek a tudásalapú (innovatív) gazdaság megteremtését, a kis- és középvállalati szektor tőkeellátottságának javítását, az ipari, logisztikai parkok fejlesztését és a széles sávú IT hálózatok infrastruktúrájának kiépítést szolgáló kiemelt projektek. A közelmúltban megvalósult vagy még folyamatban lévő fejlesztések a Közlekedési Operatív Program keretein belül számos pótlólagos beruházást indukálnak, és jelentős mértékben hozzájárulnak a munkaerőforrás mobilitásának növekedéséhez. A gyorsforgalmi úthálózat folyamatos bővülését az uniós forrásokon kívül a PPP-konstrukció keretein belül megvalósuló beruházások is elősegítik. A vasúti fejlesztések főként a fő nemzetközi vasútvonalak országhatárig történő felújítását érintik, emellett jelentős források állnak rendelkezésre a vasúti szerelvények korszerűsítésére és az elővárosi vasúti közlekedés fejlesztésére is. A főváros infrastruktúrájának bővítésében a négyes metró építése játszik meghatározó szerepet. Számos nagyvolumenű beruházás valósulhat meg a hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, árvízvédelem és a környezetbarát energetika területén is. Az egészségügy területén jelentős mértékű fejlesztések várhatók a szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása érdekében.

A háztartási szektor beruházásait meghatározó lakásépítésben 2008 második felétől már élénkülés várható a kedvezőbb jövedelmi kilátásoknak és a csökkenő finanszírozási költségeknek köszönhetően. A nemzetgazdaság egészében 2007-2008 között 2-4% körüli ütemre lassuló beruházás-növekedést 2009-től a növekvő uniós források

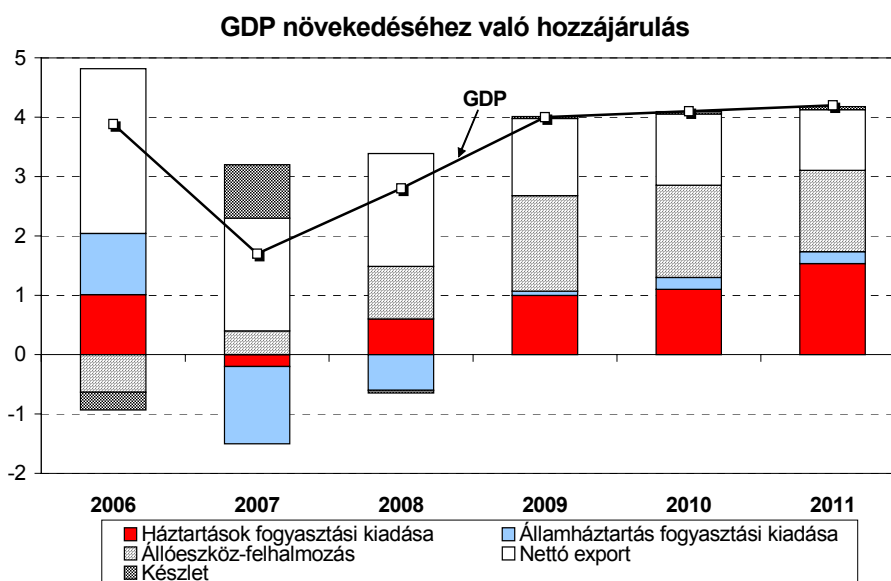
felhasználásával és a kedvezőbb finanszírozási feltételeknek köszönhetően erőteljesebb beruházási dinamika követheti. Így az előrejelzési horizont végére a beruházási hányad fokozatosan közeledhet a kohéziós országokra jellemző szinthez.

1.7. A növekedés összetevői

A fiskális konszolidáció következtében 2006 második felétől kezdve a magyar gazdaság átmenetileg alacsonyabb növekedési pályára állt és a növekedés szerkezete megváltozott. 2007-2008 között a belföldi felhasználás csak kismértékben emelkedik, míg az élénk külső konjunktúra által vezérelt exportteljesítmény pozitívan hat a magyar növekedésre.

A kiigazítás időszakában (2007-2008) a háztartások fogyasztási kiadása az előző konvergencia programban előrejelzettnél némileg magasabb lehet. Ez elsősorban a háztartások vártnál erőteljesebb fogyasztásműködésére vezethető vissza. Így a kiigazító intézkedések és a megugró infláció hatására erőteljesen visszaeső reáljövedelem ellenére a fogyasztási kiadás alig mérséklődik az idei évben és már 2008-ra moderált növekedés várható. A belföldi felhasználás lassulásában a kormányzati fogyasztás visszaesése játszik meghatározó szerepet. A közigazgatásban kialakított takarékosabb struktúra a közösségi fogyasztást, míg az oktatásban és egészségügyben meghozott hatékonyságjavító intézkedések a természetbeni társadalmi juttatásokat érintik negatívan. A nemzetgazdaság beruházási teljesítménye várhatóan a korábban prognosztizáltak megfelelően alakul. A mérsékelt növekedés mögött itt is az állami kiadások visszafogása áll, miközben a beruházási kedv a magánszektorban élénkületet mutat. A korábbi éveket jellemző 10% feletti exportbővülés a kedvező nemzetközi konjunktúra hatására tartós marad, míg a gazdaság import-felhasználása az alacsony belső keresletnek köszönhetően az exportnál alacsonyabb ütemben növekszik. A gazdaság importkeresletének mérséklődésével a nettó export 2007-2008 között jelentős mértékben járul hozzá a GDP növekedéséhez.

A 2007. évi gazdasági növekedést negatívan érinti, hogy a kiigazító intézkedések és a strukturális reformok az állami ágazatokban (közigazgatás, egészségügy és oktatás) a vártnál nagyobb visszaesést okoznak. Ezen ágazatokban megvalósuló reformok időbeni gyorsabb lefutása miatt a GDP az idei évben az előző konvergencia programban előrejelzettnél alacsonyabb mértékben növekedhet.

A fiskális konszolidációt követően 2009-től a belföldi felhasználás valamennyi eleme növekedésnek indul. A háztartások fogyasztási kiadása fokozatosan emelkedik a jövedelmi helyzetük javulásának és a foglalkoztatottság bővülésének köszönhetően. A fogyasztás-bővülés elmarad a reáljövedelem növekedésétől, mivel a háztartások megtakarítási rátája fokozatosan emelkedik és az időszak végére visszatér a kiigazítás előtti szintre. A kormányzati fogyasztás, ha kismértékben is, de már pozitívan járul hozzá a gazdasági növekedéshez. A gazdasági környezet javulásának és a kedvezőbbé váló finanszírozási feltételeknek köszönhetően a beruházási dinamika tovább erősödik, amit a bővülő EU források is támogatnak. Az import bővülési üteme a beruházások felfutásának hatására közelíteni fog az exportéhoz, így a nettó export hozzájárulása a gazdasági növekedéshez mérséklődik. Mindezek alapján 2009-től a gazdasági növekedés tartósan elérheti a 4% körüli ütemet.

A GDP összetevői	változás az előző évhez %-ban					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Háztartások fogyasztási kiadása	1,9	-0,4	1,2	1,9	2,3	3,1
Természetbeni társadalmi juttatás	2,7	-6,8	-2,3	0,0	0,8	1,2
Háztartások fogyasztása	2,1	-1,8	0,5	1,5	2,0	2,8
Közösségi fogyasztás	6,6	-3,7	-3,5	0,9	1,0	1,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-2,8	2,0	4,2	7,4	7,0	6,0
Belföldi felhasználás	1,1	-0,3	0,9	2,8	3,1	3,4
Kivitel (árúk és szolg.)	18,9	15,5	12,9	11,8	11,5	11,2
Összes kereslet	8,1	6,6	6,5	7,3	7,5	7,6
Behozatal (árúk és szolg.)	14,5	13,2	11,1	11,0	11,1	11,1
GDP	3,9	1,7	2,8	4,0	4,1	4,2

1.8. Külső egyensúly

A folyó fizetési mérlegben a korábbi évekhez hasonlóan folytatódik a reálgazdasági folyamatokból eredő egyenlegjavulás. A szolgáltatások aktívumának növekedése várható, elsősorban az egyéb szolgáltatások exportjának robusztus növekedése miatt. 2006-ban már aktívum képződött az áruk és szolgáltatások forgalmában. Az aktívum a programidőszak egészében – eleinte gyors, később lassabb ütemben – növekszik: 2009-re a GDP 4,6%-ára, míg 2011-re körülbelül 5,3%-ára emelkedhet. A jövedelmi egyenleget a külföldi tőkebefektetések utáni profitok határozzák meg. Az elmúlt évek során gyors ütemben bővült a magyarországi működőtőke-befektetések állománya, ebből adódóan folyamatosan növekednek a folyó fizetési mérlegben a tulajdonosi jövedelem átutalások. (E jövedelmek egy része a finanszírozási tételek között újra-befektetett jövedelmek formájában jelenik meg.) A reálgazdasági tranzakciók és a jövedelmek egyenlegének eredményeképp a folyó fizetési mérleg hiánya GDP-arányosan az időszak elején erőteljesen, évente átlagosan 0,7-0,9 százalékponttal, míg 2009-től évi körülbelül 0,2-0,3 százalékponttal mérséklődhet.

A finanszírozási szükséglet a növekvő EU-transzfereknek köszönhetően gyorsabban csökken, mint a folyó fizetési mérleg hiánya. Az éves finanszírozási szükséglet 2009-re 2% alá csökkenhet és tovább javul a növekvő EU-transzfereknek köszönhetően. A finanszírozás struktúráját 2007-ben jelentős mértékben módosítják a magánszféra olyan egyszeri tételei, amelyek a nem adósságeneráló finanszírozást rontják. A Budapest Airport tulajdonosváltása 1,9 milliárd euróval csökkentette a külföldiek magyarországi részvénybefektetéseinek formájában megvalósult tőkebefektetéseket, a tulajdonviszonyt megtestesítő portfólió befektetéseknél jelentkező forráskiáramlást pedig feltehetőleg nagyban növelte a MOL részvényfelvásárlása. Az elkövetkező években ugyanakkor arra számíthatunk, hogy az adósságeneráló finanszírozás az állam finanszírozási szükségletének csökkenésével visszaszorul, és ezzel egyidejűleg a nem adósságeneráló finanszírozás aránya nő. A Magyarországra történő tőkebefektetések mértéke a konszolidáció eredményeként javuló gazdasági környezetnek köszönhetően az előrejelzési horizonton

folyamatosan lassan emelkedik. 2005-2006 folyamán a magyarországi vállalatok külföldi tőkebefektetései jelentős mértékben megugrottak. Az előttünk álló periódusban is lehet számítani ilyen jellegű aktivitásra, ugyanakkor a belföldön is egyre kedvezőbbé váló befektetési lehetőségek folytán az elmúlt két évnél valamelyest kisebb mértékben. A nettó külföldi működőtőke-befektetések mértéke így a teljes időszakban a GDP 2-2,5%-a körül várható.

Külső finanszírozási igény

a GDP %-ában

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Áruk és szolgáltatások egyenlege	0,4	2,5	3,9	4,6	5,1	5,3
Folyó fizetési mérleg hiánya	6,5	4,9	4,0	3,3	3,0	2,8
Tőkemérleg EU-transzferekkel	0,8	0,8	1,6	1,5	1,7	2,0
Külső finanszírozási igény	5,7	4,1	2,3	1,7	1,3	0,8
Adóssággeneráló finanszírozás*	5,9	4,9	0,4	-0,4	-1,0	-1,8
Nem adóssággeneráló finanszírozás	-0,1	-0,8	2,0	2,2	2,3	2,5
ebből: nettó működőtőke befektetés	3,1	-0,5	2,0	2,1	2,3	2,4
ebből: nettó visszaforgatott jövedelem	1,3	1,5	1,6	1,7	1,9	2,0

*/egyéb tőke nélkül

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől

1.9. Infláció

Az előző konvergencia program jelezte, hogy a költségvetési egyenleg javítását célzó egyes intézkedések 2006 második felétől az infláció átmeneti megemelkedését vonják maguk után. A kedvezményes áfa-kulcs megszüntetése és más kormányzati intézkedések hatására az infláció 2006 végére 6,5%-ra nőtt, az éves átlagos ráta pedig 3,9% lett. További kormányzati intézkedések (pl. a lakossági gázártámogatás, illetve a távolsági közlekedés tarifa- és árkiegészítési rendszerének átalakítása, a gyógyszerártámogatások szigorítása) 2007-ben tovább emelték az átlagos drágulási ütemet. Időközben a térség kedvezőtlen időjárási viszonyai miatt bekövetkező mezőgazdasági kínálati elégtelenség és az agrártermékek iránti növekvő nemzetközi kereslet eredményeként jelentősen nőtték a mezőgazdasági termelői, felvásárlói árak, ami az élelmiszerek árán keresztül érdemi inflációs többletet jelent 2007-ben. A 2006. decemberi konvergencia programban szereplő előrejelzéshez viszonyítva az élelmiszerek vártnál gyorsabb drágulása várhatóan 1 százalékponttal, a járműüzemanyagok áremelkedése 0,4 százalékponttal okoz magasabb éves átlagos inflációt az idén. A fogyasztói árindex szempontjából kedvező volt a tavalyinál erősebb forint dezinflációs hatása, a szolgáltatások áremelkedési üteme pedig az év egészében a várakozásoknak megfelelően moderált maradt. Az év utolsó hónapjainak várható áralakulását is figyelembe véve a 2007-es éves átlagos infláció 7,9% körül lesz.

Az aktualizált konvergencia program azzal számol, hogy a hazai és regionális kínálati alkalmazkodás hatására 2008 első felében megáll az agrárárak gyors növekedése, amit széles körű árcsökkenés követ. Az élelmiszer-árindex így 2008 második felében még akkor is gyorsan eshet, ha az agrárárak nem csökkennek a sokk előtti szintig, ám az élelmiszerárak oldaláról éves átlagban így is az idehez hasonló többletinflációval kell számolni. Az energiatermékek (az olaj, földgáz, benzin mellett a villamos energia) markáns drágulása is árszintemelő hatású. Az átlagos áremelkedési ütem 2008-ban az előző konvergencia programban előrejelzettnél magasabb lesz, 4,8% körül várható.

Az agrárársokk jövő év második felévére várt lecsengése 2009-ben – az árstatisztikai összefüggésekre is figyelemmel – az éves átlagos áremelkedési ütem jelentősebb mérséklődésével jár. A várakozások szerint az inflációs pálya így 2009-től az eredeti trendnek megfelelő és az inflációs célt teljesítő módon állhat helyre.

A szigorú monetáris és fiskális politika, valamint a lakossági fogyasztás, kereslet – és általában az aggregált kereslet – alacsony növekedése fékezi a fogyasztói árak emelkedését. A megerősödő hitelességű kormányzati politika, a termelékenységgel összhangban álló bérnövekedést biztosító jövedelempolitika, valamint az inflációs célkitűzés rendszerét alkalmazó monetáris politika eredményeként az inflációs várakozások moderáltak maradhatnak. A kibocsátási rés számítottnál nagyobb dezinflációs hatása, illetve a vártnál esetleg lassabb gazdasági növekedés esetén a drágulási ütem mérséklődése a prognosztizáltnál is nagyobb lehet. Az inflációs célnak megfelelő áremelkedési ütem 2009-re várt elérését késleltetheti azonban, ha az élelmiszer-áremelkedés jelentősen meghaladja a prognosztizáltat vagy az agrárárszint korrekciója a vártnál később jelentkezik, illetve ha az egymást erősítő árszintemelők sokk hatására az inflációs várakozások egy magasabb szinten beragadnak. Nehezen kiszámítható inflációs kockázatot jelentenek a nemzetközi energiaárak is.

Infláció	évi átlagos változás százalékban					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Fogyasztói árak	3,9	7,9	4,8	3,0	2,9	2,8

Az energiapiaci liberalizációval a kormány villamos energia és földgáz árakra való közvetlen ráhatása megszűnik. A gáz- és távhő-ártámogatási rendszerre fordítható összeg csökkenése egyes támogatott háztartások körében áremelkedéssel jár, amit az aktualizált konvergencia program előrejelzése figyelembe vesz. A távolsági közösségi közlekedés reformja is tovább folytatódik, de a díjszint radikális emelésére ezzel kapcsolatban már nincs szükség. A környezetvédelmi és szolgáltatásminőségi követelmények teljesítése, valamint finanszírozási okok miatt az önkormányzatok átlag felett drágíthatják a víz-, csatorna- és szemétszállítási szolgáltatásokat és a helyi közösségi közlekedést. Egyes önkormányzatok (pl. Budapest) ugyanakkor a 2007-ben jelentős mértékben megemelt távhődíjak korrekcióját is tervezik.

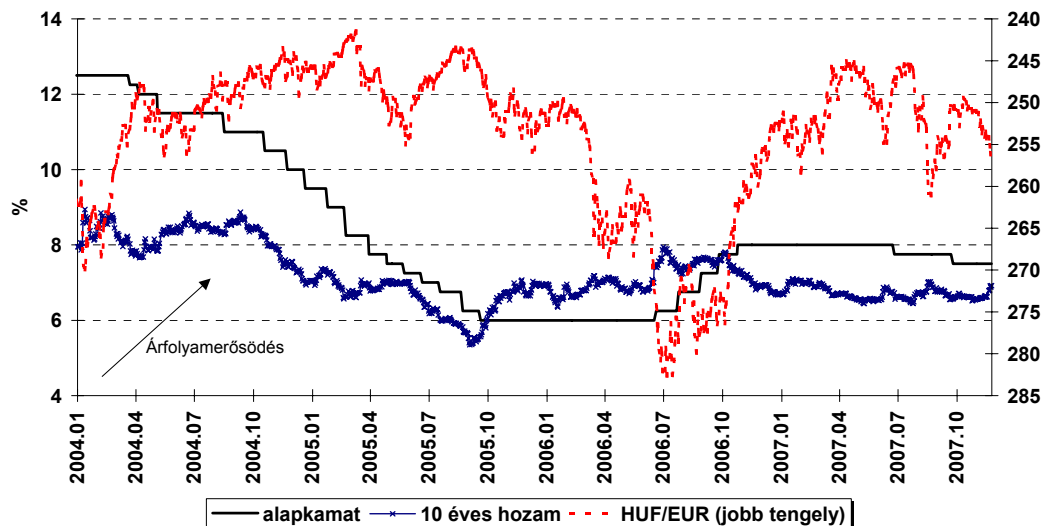
1.10. Monetáris és árfolyampolitika

A jegybanktörvény értelmében a jegybank elsődleges feladata az árstabilitás elérése és fenntartása. A monetáris politika 2001 közepétől az inflációs célkövetés rendszerében működik, amit egy széles sávós rögzített árfolyamrendszer egészít ki, a forint árfolyama az euróval szemben $\pm 15\%$ -os sávban ingadozhat. Az árfolyamsáv korlátai mellett az inflációs célok – a tiszta inflációs célkitűzés esetéhez képest fokozott mértékben – csak a költségvetési politika támogatásával érhetők el. Az eszköztár lényegében harmonizált az Eurórendszer (Eurosystem) által alkalmazottal, azzal a különbséggel, hogy az MNB aktív helyett passzív oldali szabályozást alkalmaz. A magánszektor eladósodottsága nőtt, de a kamatcsatorna közvetlen hatását gyengíti az, hogy a hitelállomány túlnyomórészt devizahitelekkel bővül. A monetáris politika közvetett hatása az árfolyam és – egyre növekvő mértékben – az inflációs várakozások befolyásolásán keresztül érvényesül.

A forint árfolyama az ingadozási sáv kiszélesítését követően viszonylag rövid ideig tartó kilengésektől eltekintve stabilan alakult, az elmúlt hat évben néhány napot leszámítva a forint a sáv erős oldalán tartózkodott. Az utóbbi időszakban a hazai deviza árfolyamát alapvetően a nemzetközi hírek, a külföldi befektetők kockázatvállalási hajlandóságának változásai mozgatják. Az idei évben ezek közül kiemelendő az ún. sub-prime válság közvetett hatása: a jelzálogpiaci problémák a közép-kelet-európai térségre, így a magyar gazdaságra közvetlen hatást nem gyakoroltak, a hazai bankrendszer stabilitását az események nem veszélyeztették, ugyanakkor a magas hozamú devizákhoz hasonlóan átmenetileg a forint árfolyama is leértékelődött. Az egyes eszközök sajátosságai befektetési döntésekben játszott relatív fontosságának már korábban megfigyelt növekedését mutatja, hogy a hasonló kockázati osztályban lévő szuverén és vállalati

papírok felár-alakulása elvált egymástól. A kezdeti általános negatív hangulat elmúltával a sub-prime válságban közvetlenül nem érintett országok devizái visszaerősödtek.

Hozam- és árfolyamalakulás

Magyarország piaci megítélése a fiskális konszolidáció beindítása és első eredményei következtében érezhetően javult. Mind a rövid, mind a hosszú forint-euró felárak mintegy száz bázisponttal csökkentek egy év alatt. A konvergencia program középtávú hiánycsökkentési pályájának megvalósulása elengedhetetlen a piaci bizalom további, tartós javulása szempontjából. Az MNB az inflációs kilátásoknak a monetáris politika időhorizontján való kedvező alakulására, illetve a bizonytalanságok csökkenésére reagálva két alkalommal látott lehetőséget az irányadó kamat 25-25 bázispontos mérséklésére. A kamatlépések összességében a piaci várakozásoknak megfeleltek, a monetáris politika hitelességét nem érintették; a piac az alapkamat további csökkenésére számít. Az egyéves előretékintő reálkamat egész évben a hosszú távú átlaga körül, a 3-4%-os sávban ingadozott. Ez, illetve az összességében stabil nominális árfolyam és a kereskedelmi partnereinkhez képest – megnövekedett inflációs különbség hatására erősödő reálárfolyam a monetáris kondíciók szigorodását eredményezték.

2005-ben az addigi, évenkénti inflációs célok helyett a Kormány és az MNB a 2007-től kezdődő időszakra a felzárkózó magyar gazdaság számára az árstabilitással konzisztens 3%-os középtávú inflációs célt tűzte ki. Az egyensúly helyreállítását célzó intézkedések átmeneti inflációnövelő hatására, valamint a cél középtávú jellegére való tekintettel a monetáris politika az idei évben a 2008-as, illetve 2009-es áralakulásra összpontosít(ott). A középtávú inflációs célt a jegybank és a Kormány az ERM-II árfolyamrendszerbe történő belépéskor – amennyiben az inflációs konvergencia kritérium teljesítése azt szükségessé teszi – felülvizsgálja.

Az euró bevezetését a Kormány kiemelt célként kezeli. Annak érdekében, hogy a közös pénz bevezethetővé váljék amint a gazdasági lehetőségek (a konvergencia kritériumok teljesítése) ezt lehetővé teszik, a Kormány megkezdte a gyakorlati átállásra való felkészülést. Ennek első lépéseként megalapította a Nemzeti Euró Koordinációs Bizottságot (a továbbiakban NEB), amelynek feladata az euró bevezetése szervezeti kereteinek megteremtése és a nemzeti átállási terv elkészítése. A NEB elnöke a pénzügyminiszter, társelnöke az MNB elnöke, tagja a gazdasági és közlekedési miniszter, az igazságügyi és rendészeti miniszter, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, az önkormányzati és területfejlesztési miniszter, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának elnöke.

2. Államháztartás

2.1. Az államháztartás 2007. évi helyzete

A költségvetési törvény az államháztartás idei, ESA95 szerinti hiányát az előző konvergencia programban kitűzött célnak megfelelően, a GDP 6,8%-ában határozta meg. Az évközi adatok azonban azt jelezték, hogy a hiány kisebb lehet a vártnál, a pénzforgalmi egyenlegek többnyire kedvezőbben alakultak a havonta aktualizált előrejelzéseknél. Ebben egyaránt szerepe volt az adó- és járulékbefvételek egyre inkább tartósan bizonyuló többletének és egyes területeken a várakozásoktól elmaradó kiadásoknak. A Pénzügyminisztérium ezért az év során többször is lefelé módosította az éves várható hiány prognózisát.

A konvergencia program végrehajtásáról készített áprilisi jelentés – számolva az akkor látható bevételi többlettekkel és a kiadási oldal változásaival – a GDP 6,6%-ának megfelelő ESA95 szerinti deficitprognózist tartalmazott. Az előrejelzés már júniusban további 0,2 százalékponttal csökkent. A program végrehajtásáról készített második jelentés 6,4%-os várható hiányt prognosztizált. A központi költségvetés, a társadalombiztosítási alapok és az elkülönített állami pénzalapok pénzforgalmi adatai azonban a központi alrendszerek várható egyenlegének nagyobb javulására utalnak, így indokolt az előrejelzés további csökkentése. A szeptemberi jelentés számításaihoz képest a helyi önkormányzatok első kilenc havi hitelfelvételi adatai az alrendszer hiányának 0,1 százalékpontos növekedését valószínűsítik. Emellett a pénzforgalmi és eredményszemléletű adatok közötti „híd” is nagyobb lehet a korábban számítottnál, így a jelenlegi prognózis szerint a központi alrendszerek pénzforgalmi hiánya a GDP 5,6%-a, a helyi önkormányzatokkal együtt az államháztartás pénzforgalmi hiánya a GDP 6%-a, a kormányzati szektor ESA'95 szerinti hiánya a GDP 6,2%-a lehet 2007-ben.

A 2007. évi hiány-előrejelzés változása

a GDP %-ában

	konvergencia program (2006. dec.)	2007. áprilisi jelentés	2007. szept.-i jelentés	konvergencia program (2007)
Központi alrendszerek pénzforgalmi hiánya	6,6	6,2	6,0	5,6
Államháztartás pénzforgalmi hiánya a helyi önkormányzatokkal együtt	6,9	6,5	6,3	6,0
Kormányzati szektor hiánya ESA szerint	6,8	6,6	6,4	6,2

Október végéig a központi alrendszerek pénzforgalmi hiánya és elsődleges hiánya az éves előrejelzéshez viszonyítva időarányos, illetve annál valamivel kedvezőbb volt. A tízhavi egyenlegek alapján az előrejelzés biztonságosan megvalósítható, sőt elegendő tartalékot is tartalmaz (a központi egyensúlyi tartalék és a kockázati tartalék együttesen a GDP 0,4%-a). Az év utolsó két hónapjában növeli a kiadásokat a 13. havi nyugdíj második felének kifizetése, illetve a bérek és az infláció alakulásával összefüggésben a novemberi pótlólagos nyugdíjmelés költsége. Ezt a többletkiadást azonban túlkompenzálják a decemberi adóbefizetések (a nyereségadó-befizetési kötelezettség több mint 40%-át az előlegfizetési szabályok szerint a gazdálkodó szervezeteknek decemberben kell teljesíteniük).

A vártnál kedvezőbb költségvetési helyzet részben annak köszönhető, hogy a bérnövekedés adataiban is tükröződő, a korábban feltételezettnél erőteljesebb „fehéredés” kedvezően hatott az államháztartás bevételeire. A keresetek alakulásához köthető tételekből, a személyi jövedelemadóból és a járulékbefizetésekből a GDP 0,5%-át meghaladó többlet várható. A fogyasztáshoz kapcsolt adónemekből is több lehet a befizetés, részben a fogyasztási kiadások korábbi előrejelzésnél magasabb folyóáras értékével összefüggésben, részben az ellenőrzések szigorításának hatására.

Összességében az eredmény szemléletű adó- és járulékbévételek GDP-hez viszonyított aránya a többletbévételek és a nagyobb nominális GDP hatásának eredőjeként 1 százalékponttal magasabb lehet az előző programban feltételezettnél.

A kiadási oldalon a korábban vártnál kedvezőbb árfolyam- és hozamalakulás, valamint kisebb adósságállomány mellett a kamatkidás jelentősen (a GDP közel 0,5%-ával, eredmény szemlélet szerint 0,3%-ával) kevesebb lehet.

A központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok nettó (saját bevételekből és EU-támogatásból fedezett kiadások nélküli) kiadásainak és költségvetési befizetésének egyenlege (a költségvetési intézményrendszer hiánynövelő hatása) az első tíz hónapban nem érte el az időarányos mértéket. Az intézményi kör hiánynövelő hatása az év végén az előző években is jellemző szezonálisnak megfelelően várhatóan erősödni fog, amivel a prognózis is számol.

A költségvetés helyzete lehetővé tette a MÁV személyszállítási közszolgáltatáshoz kapcsolódó támogatásának megemelését, ami a felhalmozott adósságállomány mérséklésén keresztül javíthatja a vasúttársaság következő évi gazdálkodási feltételeit.

A társadalombiztosításban az egészségügyi kiadások rendre a várakozásoknak megfelelőek voltak, sőt – főként a gyógyszer-támogatások – attól némileg el is maradtak. 2006-tal összehasonlítva a gyógyszer-támogatások költségei az első tíz hónapban a bevezetett intézkedések hatására nominálisan is csökkentek. A nyugdíjkiadások ugyanakkor az infláció és a keresetek alakulásával összefüggésben nagyobbak lesznek az eredetileg tervezettnél. A makrogazdasági előrejelzés változása és az igénybevevők számának növekedése a GDP 0,3%-át elérő többletkiadást okoz.

A kormányzati szektor ESA95 szerinti bevételei és kiadásai – két lényeges kivételtől eltekintve – a pénzforgalmi előrejelzés változásaival összhangban módosulnak. (Az eredmény szemléletű kiadásokban nem jelenik meg a közsféra dolgozóit képviselő szakszervezetekkel a 13. havi illetmények előrehozott kifizetéséről kötött bérmegállapodás hatása. Hasonlóképpen, az ESA-hiányt nem érintette az autópályá-építésekkel kapcsolatos adósságvállalások változása sem.)

2.2. A 2008. évi költségvetés

Az Országgyűlésnek benyújtott költségvetési törvényjavaslat a 2008. évi előirányzatok mellett a következő három év részletes kiadási prognózisait is tartalmazza. A korábbi gyakorlattal szemben a három éves kitekintés már nem csak tájékoztató jelleggel készül. Az államháztartási törvény folyamatban lévő módosítása lehetőséget ad a Kormánynak, hogy szigorúbb felügyeletet gyakoroljon a többéves tervezés felett. A kitekintés alapján a Kormány a költségvetési törvény elfogadását követő két hónapon belül nyilvános határozatban közzéteszi az irányítási és felügyeleti, jogkörébe tartozó fejezetek kiadási keretszámait a tárgyévet követő három évre. A határozatban közölt keretszámokat a tárcák csak a Kormány engedélyével módosíthatják.

A 2006. decemberi konvergencia programban 2008-ra kitűzött cél az egyensúly elérése volt az államháztartás elsődleges egyenlegében. A kiigazítási program elindítása óta mutatkozó eredmények azonban valamivel nagyobb javulást is lehetővé tesznek, ezért a törvényjavaslat a GDP 0,1%-ának megfelelő elsődleges többletet irányoz elő. Mivel a kamatkidások nagyságát meghatározó tényezők (adósságállomány, hozamok, árfolyam) kedvezőbben alakulnak, mint ahogy azt az előző program feltételezte, a kisebb kamatkidás mellett az államháztartás hiánya a korábban tervezett 4,3% helyett a GDP 4%-a lehet 2008-ban.

A kisebb hiány magasabb bevételi és kiadási szintek mellett valósul meg. Az adó- és járulékbetételek 2007. évi többletének bázishatása mellett a makrogazdasági folyamatok változása is emeli az adó/GDP arányt. Az előző programmal összehasonlítva a jelenlegi előrejelzés dinamikusabb bérnövekedéssel, a háztartások fogyasztási kiadásainak – bár továbbra is moderált, de – 0,5 százalékponttal felfelé módosított volumennövekedésével és a fogyasztói árak gyorsabb növekedésével számol.

A fogyasztás és a bérek növekedése	változás %-ban	
	2007	2008
Háztartások fogyasztási kiadása folyó áron		
2007. évi program	7,1	6,1
2006. decemberi program	5,5	4,0
Bruttó bér- és keresettömeg		
2007. évi program	7,5	5,7
2006. decemberi program	6,6	3,8

Az adórendszerben 2008-ban nem lesznek a 2006. és 2007. évihez hasonló nagy súlyú változások. Az adószabályok a következők szerint módosulnak.

- Folytatódik az uniós szabályokhoz való közelítés (áfa, jövedéki adó, energiaadó, személyi jövedelemadó);
- Folytatódik az adóalap szélesítése (személyi jövedelemadó, gépjárműadó, luxusadó);
- A személyi jövedelemadózársban változik az adójóváírás rendszere, az átlag közeli jövedelmeknél csökken a marginális adókulcs. A sávhatárok nem változnak;
- A társasági adónál a versenyképesség javítása, a beruházások ösztönzése és a foglalkoztatás bővítése érdekében emelkedik az adómentes fejlesztési tartalék mértéke, valamint a kedvezményes adókulcs alkalmazhatóságának felső határa;
- A gazdaság fehéritése érdekében már megtett lépéseket újabb intézkedések egészítik ki (a bírságok összegének növelése, az adóhatóság és a vámhatóság ellenőrzési jogkörének további kiterjesztése, az általános forgalmi adónál a fordított adózás kiterjesztése, stb.);

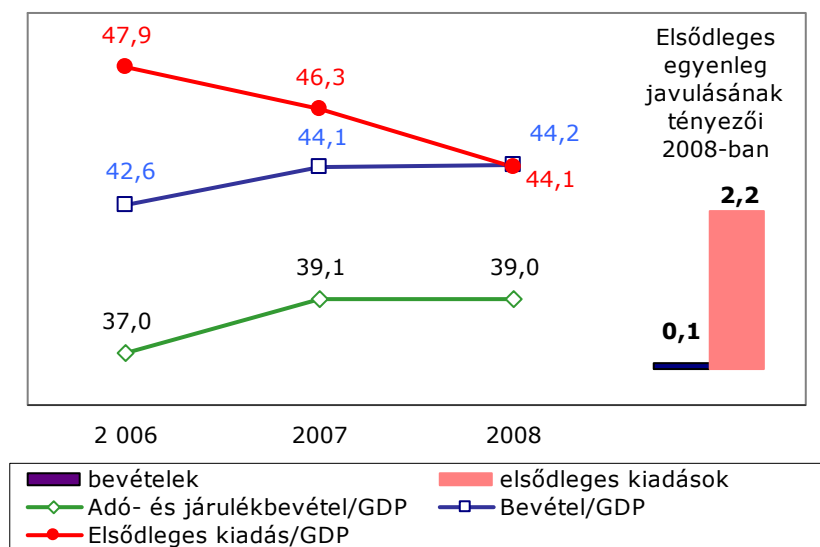
Az adócentralizáció mértékét befolyásolják az államháztartás egyenlegére semleges alábbi változások:

- az új áfa törvény alapján nem mentesülnek az általános forgalmi adó alól az országos közúti és vasúti közlekedési infrastrukturális beruházások és az ezzel kapcsolatos eszközátadások,
- a járulékbetételek növekedését eredményezi, hogy a fegyveres testületek kedvezményes nyugellátásának fedezetére fizetett költségvetési hozzájárulás duplájára emelkedik.

Ezek közrejátszanak abban, hogy – bár a bevételeket meghatározó nagy súlyú, legfontosabb adóalapok (fogyasztás, keresetek) a GDP-nél lassabban bővülnek –, az adócentralizáció 2008-ban még csak kismértékben csökken.

Az elsődleges egyenleg 2,3 százalékpontos javulása a bevétel/GDP arány minimális növekedésének és a GDP-arányos kiadások 2 százalékpontot meghaladó csökkentésének köszönhető.

Az államháztartás mutatói a GDP százalékában

A 2008. évi kiadás/GDP arányt a következők alapozzák meg a költségvetési előirányzatokban.

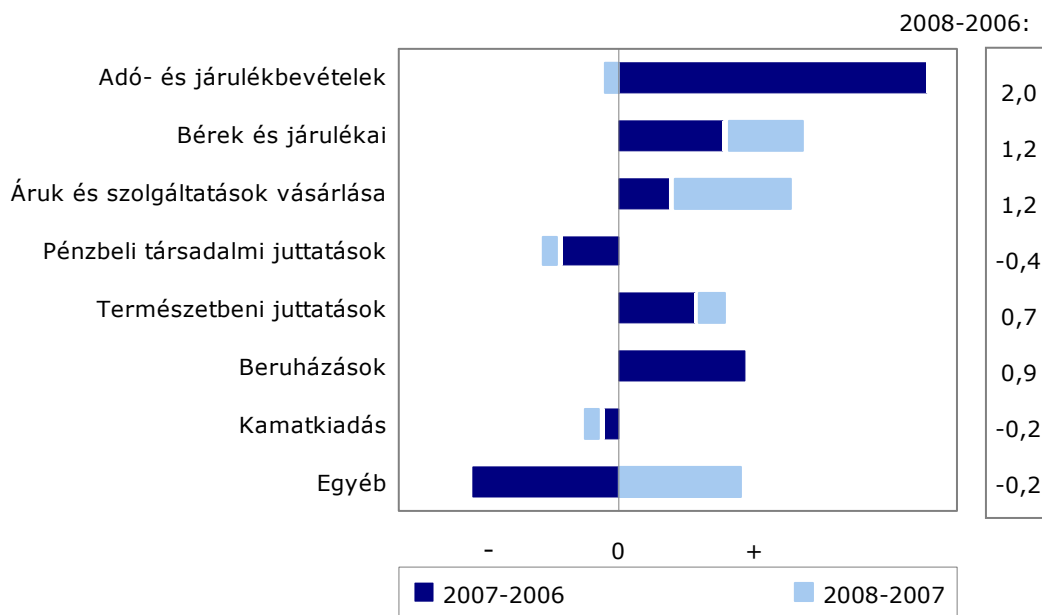
- Egyes területeken az egyensúly helyreállításának időszakában is szükséges az állami kiadások növekedése:
 - a nyugdíjkiadások, családtámogatások, szociális segélyek a törvényeknek megfelelően emelkednek. Az előrejelzés azzal számol, hogy a nyugdíjszabályok változása miatt 2008 első felében - amíg lehetőség lesz a jelenlegi szabályok szerinti nyugdíjba vonulásra - növekedni fog az igénybevevők száma. Alapvetően ez az oka, hogy a nyugdíjkiadások a GDP arányában várhatóan közel 0,2 százalékponttal emelkednek;
 - a költségvetés biztosítja a növekvő EU-támogatások felhasználását lehetővé tevő társfinanszírozást;
 - az előirányzatok tartalmazzák a felsőoktatási törvényhez, a NATO-kötelezettségek teljesítéséhez, az ellenőrző szervezetek (APEH, Vám- és Pénzügyőrség, Magyar Államkincstár, Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség) megerősítéséhez kapcsolódó többleteket.
 - a GDP-hez viszonyítva várhatóan 0,1 százalékponttal emelkednek a kamatkiadások.
- A kiadások GDP-arányos csökkenését – esetenként nominális mérséklődését – eredményezi, hogy
 - a vasúti és közúti személyszállítás támogatása a szolgáltatás tényleges költségeihez igazodik, de az idei, év közben megemelt összegű támogatáshoz viszonyítva mérséklődik. Emellett 2008-ban már nem jelentkezik az előirányzatokban a vasúttársaság tőkeemelésének egyszeri jellegű kiadása. Nagyrészt a személyszállításhoz kapcsolódó kiadások alakulása magyarázza, hogy az államháztartás támogatás- és tőketranszfer jellegű kiadásai 0,2-0,2 százalékponttal csökkennek a GDP-hez mérve;
 - az ártámogatások átalakítása már 2007-ben is sikeresen visszafogta a kiadások növekedését. 2008-ban a gáz- és távhő-támogatási rendszerben tovább erősödik a szociális rászorultság figyelembevétele. A tömegközlekedéshez kapcsolódó fogyasztói árkiegészítés előirányzata változatlan árkiegészítési tételekkel számol. A gyógyszer-támogatások a GDP arányában a 2007. évi, lecsökkent szinten

maradnak. Összességében az ártámogatásoknál a GDP 0,1%-át meghaladó megtakarítás érhető el 2008-ban;

- o a lakástámogatásokra fordított kiadásoknál is nominális csökkenést tartalmaz az előirányzat. Mind a kamattámogatás, mind a támogatott hitelállomány mérséklődése várható. A támogatott hitelállományt csökkenti, hogy a lakosság a korábban felvett lakáshiteleket egyre növekvő számban váltja át devizaalapú kölcsönre, amelyre kamattámogatást nem lehet igényelni és az új kölcsönszerződések döntő része is devizaalapú. A kamattámogatást csökkenti, hogy alacsonyabbak a támogatás mértékét szabályozó állampapírhozamok. Emellett a 2004 előtt kötött és fajlagosan magasabb kamattámogatású kölcsönök támogatása is mérséklődik a törlesztés első öt évét követő átárazás következtében;
- o a bérekre és járulékokra fordított kiadások prognózisa figyelembe veszi a létszámcsökkentéseket, valamint a bérmegállapodás hatását. A reálkeresetek átlagosan az előző évi szinten maradnak 2008-ban. A keresetek reálértékének megőrzéséhez szükséges többletkiadások fedezetét nagyrészt a céltartalék biztosítja a költségvetésben. Ugyancsak a céltartalék a forrása a közsférában bevezetett teljesítményértékelési rendszer keretében kifizethető jutalmaknak. Összességében a bérek és járulékok kiadásai a GDP %-ában 0,5 százalékponttal csökkennek az előző évhez képest;
- o a fentiekén kívül az előirányzatok általában a 2007. évi – báziskorrekcióval csökkentett – előirányzatok szintjén maradnak. A korrekció az egyensúlyi tartalékok törlését, illetve a központi és az önkormányzati területen végrehajtott létszámcsökkentés hatásának figyelembevételét jelenti.

A hiánycsökkentés összetevői 2007-ben és 2008-ban

(a GDP %-ában, +: hiánycsökkentés, -: hiánynövelés)

A költségvetés több jogcímen tartalmaz tartalékot:

- Az előre nem látható kiadások fedezetére szolgál az általános tartalék (47 milliárd forint, a GDP 0,2%-a).
- A céltartalék elsősorban a különféle személyi kifizetések (a szakszervezetekkel folytatott érdekegyeztetéstől függő többletek, a végkielégítések és a teljesítményösztönzést szolgáló kifizetések) fedezetét biztosítja. A céltartalékból 80 milliárd forint (a GDP 0,3%-a) lehet része az eredményszemléletű kiadásoknak. Ezen

felül a céltartalékból fizethető ki a 2007. év után járó 13. havi illetmények még fennmaradó összege is, ez a tétel azonban csak a pénzforgalmi szemléletű kiadásokat érinti. (A pénzforgalmi elszámolás szerint a költségvetés 164 milliárd forint, - a GDP 0,6%-a – céltartalékot tartalmaz.)

- Emellett további, összesen 109 milliárd forint (a GDP 0,4%-a) ún. egyensúlyi tartalék segíti a hiánycél biztonságos betartását (89 milliárd forint a tárcák által kötelezően megképzett fejezeti egyensúlyi tartalék és 20 milliárd forint a központi egyensúlyi tartalék). A költségvetési törvény kimondja, hogy a fejezeti egyensúlyi tartalékot a Kormány által meghatározott célra lehet felhasználni a kiadások alakulásának és a bevételek várható teljesítésének figyelembevételével. A központi egyensúlyi tartalék felhasználásáról a Kormány a költségvetési és gazdasági folyamatok függvényében saját hatáskörében dönt.

2008-ra a törvény már nem írja elő, hogy nem csökkenhet a költségvetési fejezetek előző évekről megmaradt, fel nem használt előirányzatainak állománya. Ezáltal a tárcák gazdálkodása rugalmasabbá válik. A kötelező negyedéves jelentések rendszere azonban továbbra is lehetővé teszi, hogy a Kormány az államháztartási folyamatokat a költségvetés által megszabott mederben tartsa.

2.3. A középtávú költségvetési pálya

A 2006 második felében megkezdett költségvetési konszolidációs program az államháztartási hiány gyors csökkentése mellett strukturális reformokkal biztosítja az egyensúly tartós fennmaradását. A költségvetési pálya fő jellemzői a programidőszak időhorizontján:

- a kiigazítás orrnehéz, 2007-2008-ban a hiánycsökkentés több mint 70%-a, 2009-ig 85%-a megvalósul,
- 2007-ben, a kiigazítás első teljes évében az egyenlegjavulás fele még a bevételek növelésének köszönhető, 2008-tól azonban a hiány csökkenését a GDP-arányos kiadások visszafogása biztosítja.

A konszolidációs program sikeresnek bizonyul, az államháztartás hiánya 2007-ben a vártnál is erőteljesebben csökken és 2008-ban is kisebb lehet a korábban tervezettnél. 2009-től a deficit az előző konvergencia programban kitűzött célok szerint alakul.

A kormányzati szektor fő mutatói

a GDP %-ában

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Változás 2006- 2011
Adó- és járulékbévételek	37,0	39,1	39,0	38,3	37,6	37,2	0,2
Bevételek	42,6	44,1	44,2	43,3	42,4	42,0	-0,6
Kiadások	51,8	50,3	48,2	46,5	45,1	44,2	-7,6
Elsődleges kiadások	47,9	46,3	44,1	42,7	41,6	40,9	-7,0
Egyenleg	-9,2	-6,2	-4,0	-3,2	-2,7	-2,2	7,0
Elsődleges egyenleg	-5,3	-2,2	0,1	0,6	0,8	1,1	6,4
Bruttó államadósság	65,6	65,4	65,8	64,4	63,3	61,8	-3,8

Az Európai Unió szabályai szerinti túlzott hiány – számolva a nyugdíjreform költségei degresszív, részleges beszámításának lehetőségével – ezen a költségvetési pályán 2009-ben szüntethető meg.

A nyugdíjreform hatása

a GDP %-ában

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
az államháztartás hiányában	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4

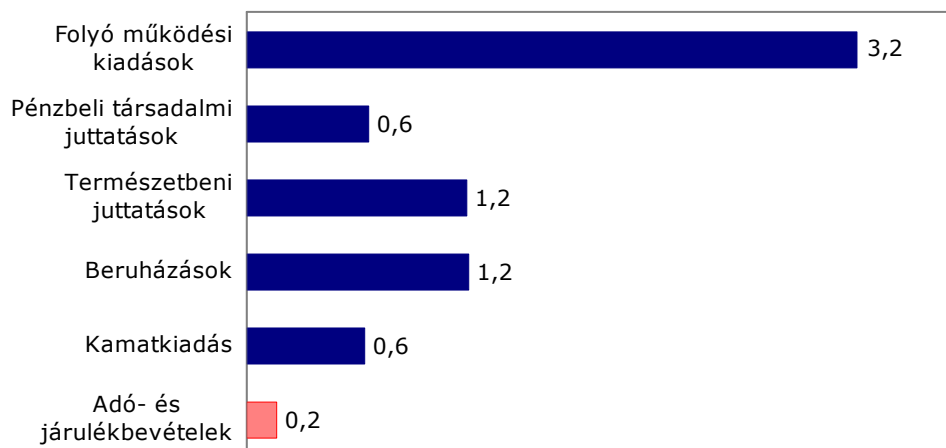
A deficit csökkentését a túlzott hiány megszüntetését követően is folytatni kell, a Stabilitási és Növekedési Egyezményvel összhangban meghatározott országspecifikus középtávú cél (Magyarország esetében 0,5 százalék körüli deficit) eléréséig. A 2009-et követő években az államháztartás hiánya évente 0,5 százalékponttal tovább mérséklődik. Az évi 0,5 százalékpontnál nagyobb hiánycsökkentést sem a növekedés szerkezete, sem a ciklikus folyamatok nem segítik. Bár a magyar gazdaság 2009-től várhatóan már ismét erőteljes növekedési pályára áll, a kibocsátás még 2011-re sem éri el a potenciális szintet, a kibocsátási rés negatív marad. A GDP belső szerkezete sem kedvez a nagyobb ütemű egyenlegjavításnak. A növekedés motorja az export és a beruházások alakulása, így az adóbevételek a GDP-től elmaradva bővülnek. Az adócentralizáció 2009 és 2011 között kissé több mint 1 százalékponttal csökken.

A programidőszak kiemelt feladata a kormányzati szektor kiadási oldalának szűkítése. Ennek megvalósítását a strukturális reformok és a fegyelmezett gazdálkodást biztosító költségvetési szabályok mellett a következő intézkedések támasztják alá:

- Csökken a közszférában foglalkoztatottak létszáma. A központi költségvetési szerveknél végrehajtott, illetve folyamatban lévő létszámcsökkentés és szervezeti átalakítások (összevonások, illetve feleslegesnek ítélt feladat esetén megszüntetés) mellett a helyi önkormányzatok kistérségi és regionális együttműködését, feladataik kisebb létszámmal, kisebb költséggel és nagyobb hatékonysággal történő ellátását pénzügyi eszközökkel ösztönzi a Kormány;
- A közszféra béreit érinti, hogy 2007-ben és 2008-ban tárgyév után járó, eredetileg a következő év januárjában esedékes 13. havi illetmények felének, illetve 2008-ban egészének előrehozott kifizetésére kerül sor. Ez a változás az ESA95 szerinti bérkiadásokat nem érinti, mivel a 13. havi illetmények az eredményszemléletű elszámolásban eredetileg is a 2007, illetve 2008. évi kiadásokban szerepeltek. A keresetek reálértékének megőrzése 2008-ban azonban már az eredményszemléletű kiadásokban is növekedést jelent, de a bérekre és járulékokra fordított kiadások még így is 0,5 százalékponttal csökkennek a GDP-hez mérve. 2009-től a közszférában már növekedhetnek a reálkeresetek, bár az egyensúlyi követelményeket szem előtt tartva, a GDP-nél kisebb mértékben. Az ESA szerint számított GDP-arányos keresettömeg csökkenése ennek ellenére 2009-ben átmenetileg megtorpan, mivel a korábbi, előrehozott kifizetések bázishatása ebben az évben jelenik meg a kiadásokban. A többletkifizetésekre azonban csak akkor kerülhet sor, ha ez nem veszélyezteti a hiánycél elérését. A következő években a GDP-től elmaradó bérnövekedés mellett a kiadások már újra csökkenhetnek, így a programidőszak egészében 1,5 százalékpontot meghaladó megtakarításra lehet számítani;
- A szervezeti intézkedések és a strukturális reformok az intézményrendszer takarékosabb működését eredményezik. 2011-ig az átalakuló intézményrendszer áru- és szolgáltatásvásárlásra fordított kiadásai a GDP arányában több mint 1,5 százalékponttal csökkennek. A kiadások évek közötti megoszlása nem egyenletes: 2008-ban a hadibeszerezések „kifutása” felerősíti, 2010-ben viszont a PPP-beruházásokhoz kapcsolódó rendelkezésre állási díjak növekedése átmenetileg mérsékli a kiadás/GDP arány csökkenését;
- Összességében a közszféra folyó működési kiadásai (bérek, járulékok, dologi kiadások) a 2006. évi valamivel több mint 19%-ról 2011-ig a GDP 16%-a alá esnek vissza. A programidőszakban előirányzott kiadáscsökkentés több mint 40%-a az államháztartás folyó működési kiadásainak visszafogásából származik.
- A háztartások részére a piaci termelők útján nyújtott természetbeni juttatások GDP-arányos kiadásában 2011-ig 1 százalékpontot meghaladó megtakarítás érhető el, amely csaknem teljes egészében az ártámogatások átalakításának köszönhető. Az ártámogatások átalakítása magában foglalja

- o a gáz- és távhő-támogatási rendszerben a szociális alapú támogatásra való áttérést, a rászorultsági elv érvényesítésének erősítését;
 - o a tömegközlekedéshez kapcsolódó fogyasztói árkiegészítéseknél fix összegű támogatási rendszer bevezetését, a kedvezmények felülvizsgálatát;
 - o a gyógyszer-támogatásoknál a generikus árverseny ösztönzését, a támogatási kulcsok csökkentését, a gyártói befizetések növelését. A gyógyszer-támogatások szintje már 2007-ben csökkent, az intézkedések megteremtették a tartós kiadáscsökkentés feltételeit és segítették a támogatott gyógyszerek iránti indokolatlan kereslet visszaszorítását.
- A pénzbeli társadalmi juttatások csaknem 90%-át kitevő nyugdíjkiadások, családtámogatások, szociális segélyek a törvényeknek megfelelően emelkednek. A nyugdíjszabályok változása miatt 2007-ben és várhatóan 2008 első felében is - amíg lehetőség van a jelenlegi szabályok szerinti nyugdíjba vonulásra - növekszik az igénybevevők száma. A GDP-arányos pénzbeli juttatások 2007. és 2008. évi emelkedését alapvetően a nyugdíjkiadások alakulása magyarázza. 2009-től a nyugdíjkiadások már évente 0,1-0,2 százalékponttal csökkenhetnek a GDP-hez mérve. Az összes pénzbeli juttatás a GDP %-ában ennél erőteljesebben mérséklődik a programidőszak utolsó három évében, amikor a gyorsuló növekedés mellett a nominális GDP nagyobb mértékben nő, mint az infláció, amelyet a nyugdíjak kivételével a juttatások követnek. Emellett a lakáshitelek kamattámogatása is folyamatosan mérséklődik, így összességében évente 0,3-0,4 százalékpont csökkenésre lehet számítani.
 - Átalakult a helyközi személyszállítás támogatása. A vasút reformjával egyidejűleg az állam a szolgáltatás tényleges költségeihez igazítja a támogatás összegét, és ezzel hosszú távon önfinanszírozóvá teszi a vasúti személyszállítást. 2006-tól a fővárosi közlekedési vállalat támogatása elismeri a valóságos költségeket, de korlátozza a jövőbeni támogatási igényeket.
 - A költségvetés biztosítja a növekvő EU-transzferekhez kapcsolódó hazai társfinanszírozást. A társfinanszírozás GDP-hez viszonyított aránya a források növekvő felhasználása és egyes programok zárása miatt 2007-ről 2008-ra 0,6%-ról 0,8%-ra emelkedik. 2008 az „átmenet éve” abból a szempontból, hogy a 2007-2013 közötti időszak kifizetésein túl tartalmazza a 2004-2006 között megnyílt támogatások felhasználását is. 2009-2011 között a 2004-2006-os időszak forrásai terhére finanszírozott néhány Kohéziós Alap-projekten és az ún. Átmeneti Támogatás egyes projektjein kívül már kizárólag a 2007-2013 közötti időszak támogatásainak felhasználásával számol a konvergencia program. 2009-től az uniós források bővülése mellett is - figyelembe véve az uniós programok szerkezetének változását - a társfinanszírozás GDP-hez viszonyított aránya lényegében a 2007. évi szinten marad.
 - A kormányzati szektor GDP-arányos beruházásai a 2006. évi kiugró szinttel összehasonlítva mérséklődnek. 2008 után a beruházás/GDP arány további enyhe csökkenését az autópálya építések fokozatos „kifutása” magyarázza. Az autópálya beruházások finanszírozásában a költségvetési és uniós források mellett a magántőke is szerepet kap.

A hiánycsökkentés összetevői 2006 és 2011 között*
(a GDP %-ában, +: hiánycsökkentés)

*: Az ábrán nem szereplő egyéb bevételek és kiadások változása a program időhorizontján kiegyenlíti egymást.

Annak ellenére, hogy az egyensúly gyors megteremtése érdekében a költségvetési konszolidáció kezdetén a bevételek növelése is elkerülhetetlen volt, a kiigazításnak a továbbiakban szükségképpen kizárólag a kiadási oldal szűkítésére kell irányulnia. Az export- és beruházás-vezérelt gazdasági növekedés mellett 2009-től már fokozatosan mérséklődik az adó- és járulékbevételek GDP-hez viszonyított aránya, az adócentralizáció a programidőszak utolsó évére már csak minimálisan haladja meg a 2006. évi 37%-ot.

A konvergencia program számításai 2008 után változatlan adórendszert feltételezve készültek. A gazdaság vártnál erőteljesebb fehéredése és a makrogazdasági folyamatok változása következtében az adócentralizáció 2007. évi, induló szintje magasabb, mint ahogy azt az előző program feltételezte. Az adó/GDP arány azonban – bár valamivel magasabb szinten, de – a jelenlegi előrejelzés szerint is a korábban számítottéhoz hasonló mértékben csökken 2011-ig. A Kormány szükségesnek tartja az adórendszer egyszerűbbé, áttekinthetőbbé, igazságosabbá tételét a növekedés ösztönzése, a foglalkoztatás bővítése és a versenyképesség javítása érdekében. Az adóbevételek belső arányai a későbbiekben módosulhatnak, de csak a programban meghatározott adószintek változatlansága mellett. Az adó- és járulékbevételek ennél nagyobb mértékű csökkentését a hiánycél veszélyeztetése nélkül kizárólag a kiadások tervezettnél erőteljesebb visszafogása teheti lehetővé.

2.4. Strukturális egyenleg és egyszeri költségvetési tételek

A konvergencia program számításai szerint az érzékenységi együttható a 2007-es várható adóbevételeket figyelembe véve 0,26², azaz az államháztartás egyenlege 0,26 százalékponttal változik a GDP 1%-os (változatlan szerkezetű) változása következtében.

A kiigazító intézkedések hatására 2007-2008-ban az aktuális növekedés jelentősen lelassul, a kibocsátás szintje a potenciális kibocsátás alá süllyed. A kibocsátási rés 2011-ig negatív marad, de 2009-től fokozatosan zárul. Ennek hatására a ciklikusan kiigazított

² Az érzékenységi együttható számításánál a konvergencia program, az Európai Központi Bank módszerét követve, az adóbevételeknek csak a magángazdaságból származó részét számszerűsíti, és ezzel súlyozza az adók és járulékok érzékenységét.

egyenleg 2008-ig lényegesen nagyobb, 2009-2011 között némileg kisebb mértékű javulást mutat, mint a tényleges egyenleg.

Az államháztartás kiadásait 2006-2007-ben jelentős mértékű egyszeri tételek növelték (Gripen, iraki adósság-elengedés, árvízi védekezés többletköltsége, a közszféra létszámcsökkentésével összefüggő egyszeri költségek, a MÁV-hoz kapcsolódó egyszeri kiadások). Ezért ezekben az években a strukturális hiány lényegesen kisebb volt a ciklikusan kiigazított hiánynál. A konvergencia program 2008-2009-ben kismértékű nettó deficitcsökkentő hatással számol az egyszeri tételek esetében (mindkét évben egyszeri deficitcsökkentő tételnek tekinthetők a kormányzati ingatlanok értékesítéséből származó bevételek, míg 2008-ban a GSM-koncessziós bevételek egyszeri deficitcsökkentő, a létszámcsökkentéssel összefüggő – az előző évinél lényegesen kisebb – egyszeri költségek deficitnövelő hatásúak). 2010-2011-re a program számításai nem tartalmaznak egyszeri tételt.

A strukturális egyenleg 2007-ben 3,9 százalékponttal javul. A következő négy évben a konvergencia program évi átlagban 0,7 százalékpontos további egyenlegjavulással számol.

Strukturális egyenleg	a GDP %-ában					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kibocsátási rés	1,2	-0,9	-1,8	-1,5	-0,9	-0,5
Kormányzati szektor egyenlege	-9,2	-6,2	-4,0	-3,2	-2,7	-2,2
Ciklikusan igazított egyenleg	-9,5	-6,0	-3,5	-2,8	-2,5	-2,1
Egyszeri tételek**	-0,7	-1,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Strukturális egyenleg	-8,8	-4,9	-3,7	-2,9	-2,5	-2,1

* A táblázat egyes adatainak eltéréseit kerekítés magyarázza.

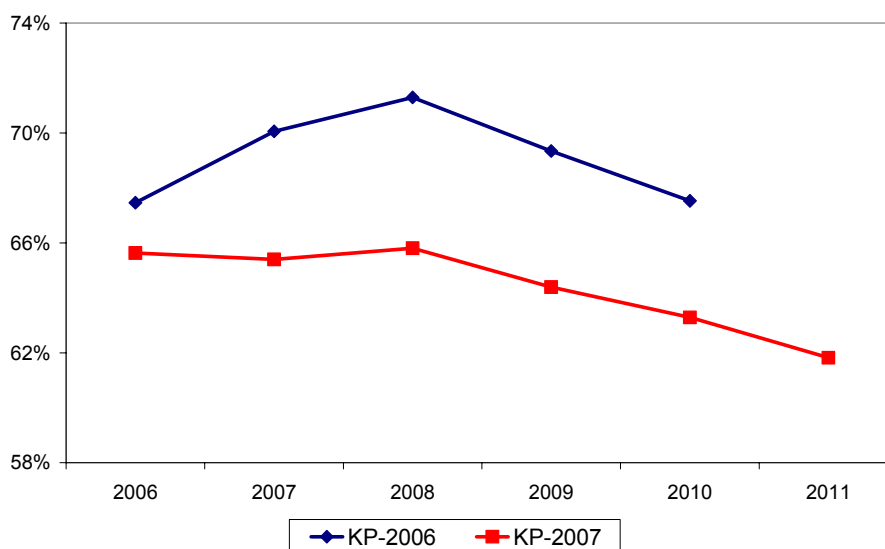
** A pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent.

2.5. Államadósság

Az államadósság GDP-hez viszonyított aránya 2006-ban több tényező hatására kedvezőbben alakult a 2006. decemberi prognózishoz képest. A közel 2 százalékpontos javulás az alacsonyabb hiánnyal, a felértékelődött árfolyammal és a magasabb nominális GDP-vel magyarázható, amit némileg ellensúlyozott az ún. egyéb tételek³ egyenlegének feltételezettnél kedvezőtlenebb alakulása. Az alacsonyabb induló adósságráta a pálya további szakaszát is lejjebb tolta.

³ Az egyéb tételek (stock-flow adjustment) az adósságnövekmény és a hiány közötti eltérést jelentik. Ezek közül a legjelentősebbek: a privatizációs befizetés, a pénzforgalmi és eredményszemléletű hiányelemek eltérése, az árfolyamváltozásból fakadó átértékelődési hatás, az állam pénzeszközeinek változása.

Adósságráta a 2006. decemberi és a jelenlegi konvergencia programban

A 2007-es évközi folyamatok pozitívan hatottak az adósságdinamikát befolyásoló tényezőkre:

- A 2006. évi konvergencia program előrejelzéséhez viszonyítva az aktualizált program 0,6 százalékponttal kisebb költségvetési hiánnyal számol 2007-re, amit a kedvező évközi folyamatok indokoltak: a kamatkidás lényegesen alacsonyabb lett a kisebb hozamok és az alacsonyabb finanszírozási igény miatt,
- A 2007-re várt nominális GDP elsősorban a magasabb GDP-deflátor következtében a korábbi előrejelzésnél nagyobb,
- Az évközi folyamatok determinációjaként erősebb árfolyammal számol a program a tavalyi technikai feltételezéshez képest⁴.

Középtávon a gazdaságpolitika határozott célja, hogy az átmeneti emelkedés után az adósságráta ismét csökkenni kezdjen, mielőbb a 60%-os referencia szint alá kerüljön és tartósan ezalatt maradjon. A középtávú költségvetési tervek teljesülése és az előrejelzésnek megfelelő nominális GDP növekedés mellett a cél elérhető. 2007-ben az adósságráta várhatóan kismértékben csökken. A jelenlegi prognózis alapján a mutató 2008-ban éri el a csúcst, ahonnan 2011-re 61,8%-ra mérséklődik.

Az *elsődleges egyenleg* 2007-2008-ban kedvezőbb, a többi évre kis mértékben kedvezőtlenebb a program előrejelzési horizontján, mint a tavalyi konvergencia programban feltételezett értékek. A kamatkidás 0,2-0,4 százalékponttal kisebb, mint a 2006. évi előrejelzés. A *kamatkidások* előrejelzése azzal a technikai feltételezéssel készült, hogy a hozampálya kezdetben a piaci várakozásoknak megfelelően alakul (forward kamatok alapján), majd fokozatosan az euró hozampályához konvergál. A konvergencia program az óvatosság elvét követve pesszimista hozamszenáriót tételez fel 2008-ra, ami kockázati tartalékokat jelent. Ennek oka, hogy egy esetleges piaci hangulatváltozás esetén – amennyiben például a sub-prime válság tovább eszkalálódik – a hozamok és a kockázati felárak megemelkedhetnek. Kiszámítható piaci környezetben, a konvergencia pályán előrehaladva, a javuló makro-fundamentumok, így különösen az államháztartás mérséklődő elsődleges egyenlege, hozzájárulnak a hozamszint csökkenéséhez, melynek következtében a kamatkidások GDP-arányos mértéke is alacsonyabb lehet.

⁴ A konvergencia program a HUF/EUR árfolyam alakulására technikai feltételezéssel élt (a használt árfolyamérték megegyezik a 2008-as költségvetés tervezési számával). A 2007. év végi 251 forintos árfolyam a június 11. és szeptember 10. között ténylegesen érvényesülő árfolyamok átlagértéke. A programhorizont fennmaradó időszakára vonatkozó számítások ennek rögzítésével készültek.

Az államháztartás hiányán túl az úgynevezett *egyéb tételek* (stock-flow adjustment) is befolyásolják az adósságráta jövőbeni alakulását:

- Privatizációs értékesítés keretében 53 milliárd forint folyik be 2007-ben. Az alappálya a konvergencia program időhorizontján – kismértékű önkormányzati értékesítést leszámítva – nem számol további jelentősebb összegű privatizációs bevétellel,
- A technikai árfolyam némileg felértékeltebb a 2006 végi értékhez képest, így az aktualizált program kismértékű pozitív átértékelődési hatással számol 2007-re. 2008-tól a program a változatlan árfolyam feltételezésével számol,
- Az egyéb tételeket érinti a hiányban nem számon tartott, de az államadósságot befolyásoló finanszírozási tételek (pl.: EU-s előfinanszírozás, a kincstári számla év végi állományváltozása), a pénzforgalmi és eredményszemlélet közötti eltérés.

A 2006. decemberi Konvergencia Programhoz képest a legfőbb változások:

Főbb feltételezések a konvergencia programokban

		2007	2008	2009	2010	2011
Nominális GDP növekedés (%)	KP-2006	7,0	5,1	7,3	7,3	7,0
	KP-2007	8,2	6,8	7,2	7,2	7,1
Év végi árfolyam (Ft/€)*	KP-2006	271				
	KP-2007	251				
Államháztartás hiánya (GDP %-ában)	KP-2006	6,8	4,3	3,2	2,7	2,2
	KP-2007	6,2	4,0	3,2	2,7	2,2

* technikai feltételezés

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny (*ceteris paribus*⁵):

- Elsődleges egyenleg: az elsődleges egyenleg tartós, 2008-tól a pálya végéig érvényesülő 1 százalékpontos éves változása 2009-ben 2, az időszak végére pedig 4 százalékpontos állományváltozást indukál (amely tartalmazza a felhalmozott kamathatást is).
- Árfolyam: az adósságállomány közel 30%-a devizában denominált, és ez a rész 100%-ban euró alapú (különböző határidős árfolyamkontraktusok miatt). Ezek alapján 1%-os árfolyamváltozás – a pontos deviza összetétel függvényében – mintegy 0,2 százalékponttal változtatja az adósságrátát.
- Hozampálya: a hozamváltozás fokozatosan jelenik meg a kamatkiadásban a megújuló instrumentumokon keresztül. Az egyes években a megváltozott kamatkiadás adósságrátára gyakorolt kumulált hatása 2008-2011 között, 100 bázispontos hozamváltozás esetén rendre: 0,1; 0,3; 0,6; 0,9 százalékpont (a kamatkiadás változása a GDP százalékában: 0,1; 0,2; 0,3; 0,3 százalékpont).
- Gazdasági növekedés: a nominális GDP 2008-tól induló 1 százalékpontos tartós, a pálya egészén érvényesülő eltérése 2008-ban 0,6, 2009-ben 1,2, 2010-ben 1,8, 2011-ben pedig 2,4 százalékponttal változtatná meg az adósságráta értékét.

⁵ A többi változó állandóságának feltételezése mellett vizsgálva az egyes tételek változásának hatását az adósságrátára.

3. Alternatív forgatókönyvek

A gazdasági növekedés az alappályán a 2008-as 2,8%-ról a 2009-2011-ben 4,0-4,2%-ra emelkedik. A növekedés megugrásának egyik oka, hogy az állami szektor hozzáadott értéke a kiigazítás után már újra növekedhet, és a magánszektor által előállított GDP dinamikája is emelkedik – körülbelül annak 2000-2006 közötti években megfigyelt átlagos növekedési ütemére. A magánszektor növekedésének fő húzóereje a felhasználási oldalon az EU-források beáramlásával összefüggő növekvő kereslet és a továbbra is erős exportdinamika, a termelési oldalon pedig a munkaerő-felhasználásnak, a tőkeállománynak és ezek együttes termelékenységének - a teljes tényező termelékenységnek (TFP) - kedvező alakulása.

Az előrejelzések szerint a gazdaságilag aktívak számának növekedése kissé nagyobb lehet a 2000-es évek első felének átlagos növekedésénél. A magánszektor számára elérhető munkaerő várhatóan még ennél is gyorsabban növekszik az állam által foglalkoztatottak számának csökkenése, majd stagnálása miatt. A munkaerő képzettsége is emelkedik: míg 2006-ban például az 55-59 éves korosztály 27,5%-a legfeljebb alsó középfokú (ISCED 1-2) végzettséggel rendelkezik, addig a 25-29 évesek körében ez az arány csupán 14%, és ezzel párhuzamosan a fiatalabb korosztályok között egyre nagyobb arányban vannak felsőfokú végzettségűek.

A teljes tényező termelékenység növekedésének egyik mozgatórugója tehát a népesség képzettségi szintjének – és így munkatermelékenységének – javulása, de az adminisztratív terhek csökkentése és a további dereguláció is ebbe az irányba hat. Ezen felül a közvetlen külföldi tőkebefektetések is erősítik a TFP növekedését. Összességében tehát valószínűnek látszik, hogy 2009-től kezdve a magyar gazdaság növekedése vissza tud állni a 2000-es évek első felében megfigyelt ütem környékére.

A konvergencia program alappályája ezt a legvalószínűbb forgatókönyvet mutatja be, indokolt azonban megvizsgálni, hogy a külső feltevések megváltozása, illetve a gazdasági szereplők viselkedésében rejlő bizonytalanságok milyen kockázatot jelentenek a gazdasági növekedésre és ezen keresztül az államháztartási egyenlegre. Így a konvergencia program három alternatív pályát is bemutat: a nominális változók átmenetileg magasabb pályáját, a világgazdasági lassulás következményeit, valamint azt, ha (kínálat oldali okok miatt) a növekedés az alappályához képest hosszabb idő alatt áll vissza a magasabb ütemre. Az államháztartási hatás szempontjából kedvezőtlenebb utolsó két scenárió középtávon legfeljebb 0,4 százalékponttal emeli a hiányt, amire fedezetet nyújtanak a költségvetésbe beépített tartalékok.

3.1. A nominális változók átmenetileg magasabb pályája

Az infláció 2008-ban átmenetileg több, elsősorban külső okból – élelmiszerárak, olajárak vártnál nagyobb emelkedése stb. – meghaladhatja a tervezettet (a szakértők a legvalószínűbb pályához képest a felfelé irányuló kockázatokat összességében magasabbnak látják, mint a lefelé irányulókat). Ugyanakkor a béralakulásban is vannak kockázatok: a versenyszféra bérei az átmenetileg magasabb infláció vagy a bérperzisztencia miatt magasabbak lehetnek az alappálya szerintinél.

Az így kialakított forgatókönyv azzal számol, hogy 2008-ban az infláció kb. 0,9 százalékponttal, a versenyszféra bérei pedig mintegy 0,6 százalékponttal nőnek gyorsabban, mint az alappályán, 2009-ben pedig mindkét nominális változó növekedési üteme enyhén az alappálya felett van. 2008-ban így a háztartások reál fogyasztási kiadásainak növekedési üteme mintegy 0,3 százalékponttal kisebb, és a beruházások, valamint a reál export is kissé alacsonyabb. Ugyanakkor az import is visszaesik, ezért összességében a reál GDP növekedésére kifejtett negatív hatás csekély. Az adó- és

járulékbévételek viszont a vártnál magasabb nominálbérek és folyó áras fogyasztás miatt nagyobbak, amit csak részben ellensúlyoz a pénzügyi juttatások megemelkedése, így középtávon a GDP-arányos államháztartási egyenleg 0,1-0,2 százalékpont körüli mértékben javul.

3.2. Világgazdasági lassulás

Egy, a pénzügyi piacokról kiinduló világgazdasági lassulás a magyar gazdaságra elsősorban a külső kereslet csökkenésén keresztül hat, de a külső lassulás minden bizonnyal együtt jár a külső infláció csökkenésével is. Ebben a scenárióban a külső kereslet dinamikája 2008-ban jelentősen, míg 2009-ben kisebb mértékben alacsonyabb az alappályában feltételezetténél.

Az exportdinamika – a magyar gazdaság vélhetően egynél nagyobb rövidtávú külpiaci rugalmassága miatt – 2008-ban több mint egy, 2009-ben pedig fél százalékponttal visszaesik, utána viszont az alapesethez hasonló pályán mozog. Az exportra termelő ágazatok beruházásainak tervezettől való elmaradása miatt a bruttó állóeszköz-felhalmozás is 0,2-0,3 százalékponttal lassabban növekszik ebben a két évben. A GDP lassulása a foglalkoztatásban és idővel a versenyszféra béreiben is érezteti hatását, ami a háztartási fogyasztás gyengébb dinamikáját is előrevetíti. A hazai infláció mind a külső negatív ársokk, mind a belső keresletcsökkenés miatt enyhén csökken, az államháztartás egyenlege pedig elsősorban az adó- és járulékbévételek alapszenáriótól való elmaradása miatt 0,1-0,4 százalékponttal romlik.

3.3. Lassabban visszaálló növekedés

E forgatókönyv szerint a GDP növekedési üteme 2009-ben és 2010-ben elmarad az alappályán előrejelzett ütemtől, és csak 2011-ben éri el újra a 4 százalék feletti értéket. Az elhúzódó alkalmazkodás oka a termelési oldalon, hogy a vártnál lassabban visszatérő üzleti bizalom miatt a közvetlen külföldi tőkebeáramlás által indukált beruházások termelékenységnövelő hatása lassabban mutatkozik meg, és a versenyszféra foglalkoztatása is kevésbé bővül.

A felhasználási oldalon mindez azt jelenti, hogy az export és a beruházások egyaránt jelentősen – 2009-ben több mint egy százalékponttal, 2010-ben 0,4 százalékponttal – elmaradnak a tervezettől. Az infláció átmenetileg nagyobb, mint az alappályán, a versenyszféra bérnövekedése pedig az alacsonyabb munkatermelékenység miatt némiképp kisebb. Ezért a fogyasztás dinamikája is (2010-ben kb. fél százalékponttal) alacsonyabb. Összességében a GDP-növekedés 2009-ben 0,8, 2010-ben pedig 0,4 százalékponttal kisebb, 2011-ben viszont – gyengébb fogyasztás és erősebb beruházás, illetve export mellett – az alappályához hasonló GDP-növekedés valósul meg. Elsősorban az adó- és járulékbévételek elmaradása, valamint a GDP alacsonyabb szintje miatt az egyenleg romlása 2011-re elérheti a 0,4 százalékpontot.

Eltérés az alappályához képest*

százalékpont

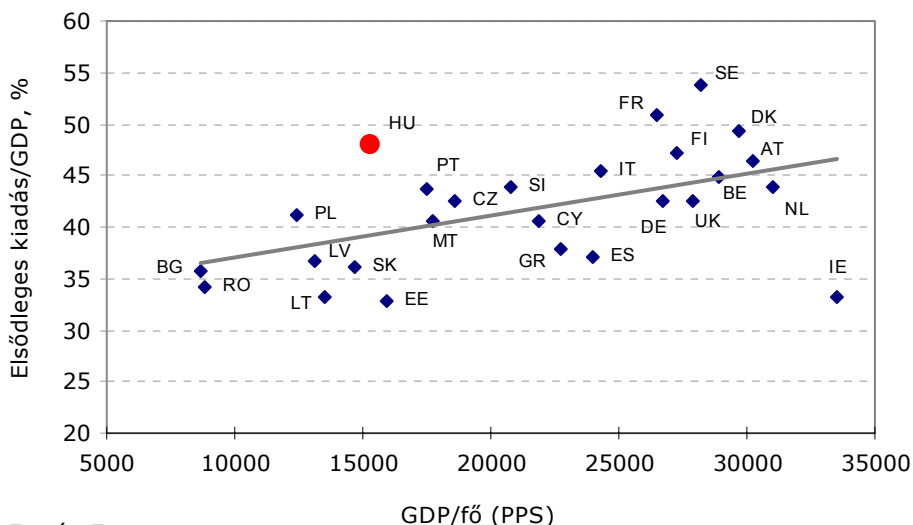
	2008	2009	2010	2011
Nominális változók átmenetileg magasabb pályája				
Háztartások fogyasztása	-0,3	-0,1	0,0	-0,1
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Kivitel (árúk és szolg.)	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Behozatal (árúk és szolg.)	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
GDP	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Infláció	+0,9	+0,4	0,0	0,0
Foglalkoztatás a versenyszférában	-0,2	+0,1	+0,1	0,0
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	+0,1	+0,2	+0,2	+0,2
Világ gazdasági lassulás				
Háztartások fogyasztása	-0,1	-0,2	-0,1	0,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,3	-0,2	0,0	0,0
Kivitel (árúk és szolg.)	-1,1	-0,5	+0,1	0,0
Behozatal (árúk és szolg.)	-0,6	-0,4	0,0	0,0
GDP	-0,5	-0,3	0,0	0,0
Infláció	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3
Foglalkoztatás a versenyszférában	-0,2	-0,1	0,0	0,0
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4
Lassabban visszaálló növekedés				
Háztartások fogyasztása	0,0	-0,2	-0,4	-0,2
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,3	-1,5	-0,4	+0,3
Kivitel (árúk és szolg.)	-0,3	-1,4	-0,4	+0,2
Behozatal (árúk és szolg.)	-0,2	-1,0	-0,4	+0,1
GDP	-0,2	-0,8	-0,4	+0,1
Infláció	0,0	+0,1	+0,1	0,0
Foglalkoztatás a versenyszférában	0,0	-0,2	-0,1	0,0
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	0,0	-0,2	-0,3	-0,4

* Makrogazdasági változók növekedési ütemeinek százalékpontos eltérése az alappályához képest

4. Az államháztartás minősége**4.1. Kiadási oldal**

A magyar államháztartás mérete európai összehasonlításban a közepesnél nagyobb. A 2006. évi kiadás/GDP arány mintegy 5 százalékponttal, az elsődleges kiadás/GDP arány több mint 3,5 százalékponttal magasabb az EU átlagánál. Az újraelosztás nagyságát tekintve a magyar adatok a kontinentális jóléti államok szintjét közelítik. Az egy főre jutó bruttó hazai termék alapján Magyarországhoz leginkább közelálló tagországokkal összehasonlítva az elsődleges kiadások arányában mutatkozó különbség már 5-10 százalékpontra növekszik.

Elsődleges kiadás/GDP és az 1 főre jutó GDP (2006)

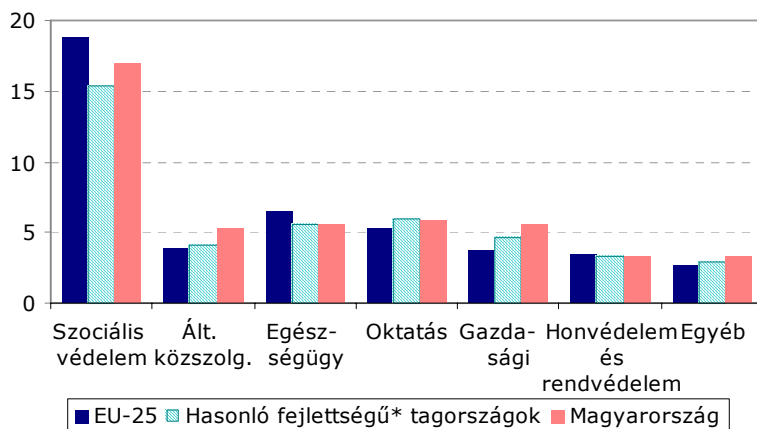
Forrás: Eurostat

A kiugróan magas GDP/fő mutató miatt Luxemburg nem szerepel az ábrán.

A programidőszak alatt az elsődleges kiadások a GDP 41%-a alá csökkennek és várhatóan módosulni fognak a belső arányok is. A 2005. évi adatok⁶ alapján a kiadások funkciók szerinti megoszlása több ponton eltért az átlagos mértékektől. A szociális védelemre fordított kiadások GDP-hez viszonyított aránya 2001-től kezdve közel 2,5 százalékponttal emelkedett, de még így is elmaradt a tagországok átlagától. Relatív nagyobbak voltak viszont az általános közszolgáltatásokra, a gazdasági feladatokra és az oktatásra fordított kiadások. Az egészségügyi kiadások aránya ugyanakkor nem érte el az átlagos szintet.

Más kép rajzolódik ki a gazdasági fejlettség szempontjából leginkább hasonló tagállamokéval összevetve a magyar adatokat. Ebben a keretben az oktatási és az egészségügyi kiadások mértéke átlagos, de a magyar államháztartás az ország fejlettségéhez mérten mind a szociális védelemmel, mind a közszolgáltatásokkal és a gazdasággal kapcsolatos feladatok ellátására átlag feletti összeget fordít.

Elsődleges kiadások 2005-ben funkciók szerint (a GDP %-ában)

Forrás: Eurostat

*: GDP/fő (PPS): 10000-20000

⁶ A funkcionális osztályozás szerinti kiadásokra jelenleg 2005-ig állnak rendelkezésre a nemzetközi adatok.

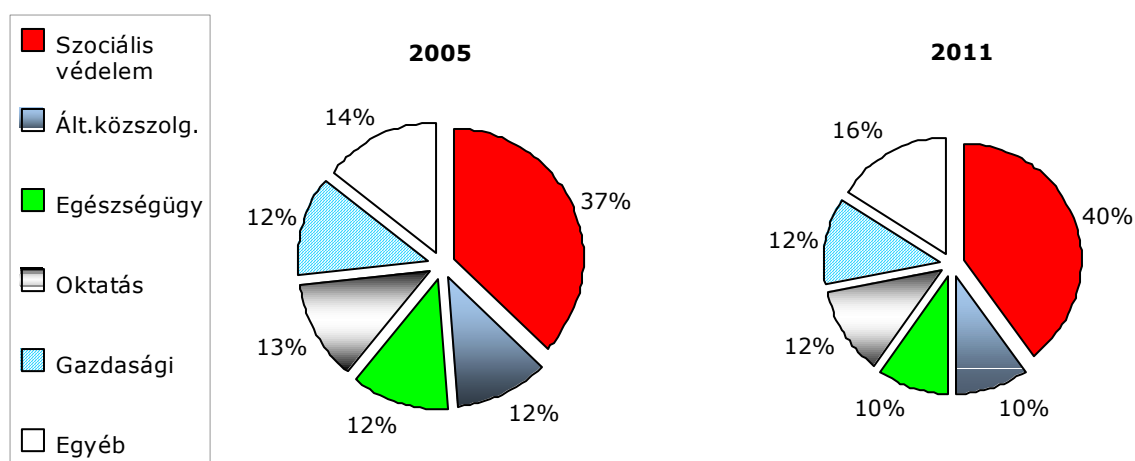
2006-ban az elsődleges kiadások mintegy 2 százalékponttal növekedtek. Ezen belül a nyugdíjkiadások és az energiafelhasználáshoz kapcsolódó ártámogatások emelkedése, a családtámogatási rendszer átalakítása tovább növelte a szociális védelem részarányát. Emellett – főként a közlekedési infrastrukturális beruházások következtében – a gazdasági feladatok ellátására fordított kiadások súlya is nagyobb lett.

A költségvetési konszolidációs program keretében elindult strukturális reformok célja az állami feladatok hatékonyabb, kisebb költségek mellett is jobb színvonalú ellátása.

- Az általános közszolgáltatásokra fordított kiadásoknak mind a GDP-hez viszonyított, mind az összes kiadáson belüli aránya csökkenni fog, tükrözve a közigazgatás területén végrehajtott átalakításokat;
- A gazdasági funkció GDP-arányos kiadásai a 2006. évi emelkedés után az autópálya építések „kifutása” következtében mérséklődnek, a feladatcsoport GDP-hez viszonyított aránya a Magyarországhoz hasonló fejlettségű kohéziós országok átlagos szintjére áll vissza;
- Az oktatásban a méretgazdaságossági szempontok erősödése és a felsőoktatási reform hatására a kiadások a növekvő GDP-hez mérve mérséklődnek ugyan, de a terület kiemelt fontosságára tekintettel az oktatási kiadásoknak az összes kiadáson belüli részaránya csak kismértékben változik. Az oktatásra fordítható forrásokat bővíti a felsőoktatásban a képzési hozzájárulás bevezetése;
- Az egészségügy területén már a kezdeti reformlépések megállították, majd visszafordították a GDP-arányos kiadások növekedését. Bár az egészségügy kiadásai az ország gazdasági fejlettségéhez mérten lényegében átlagosnak tekinthetők nemzetközi összehasonlításban, ezen belül a gyógyszerekre az állam és a lakosság együttesen kiugróan sokat (a GDP %-ában az OECD tagországai közül a legtöbbet) költött⁷. A támogatási rendszer átalakítása segítette a gyógyszerek iránti indokolatlan kereslet visszaszorítását. Ennek köszönhetően, valamint a gyógyító-megelőző ellátások területén a méretgazdaságosság és a költséghatékonyság javítása eredményeként a programidőszak alatt a kiadások a GDP-től elmaradva növekednek. Az oktatáshoz hasonlóan az egészségügy forrásait is bővíti a magán-hozzájárulás bevezetése;
- A szociális védelemre fordított kiadások legnagyobb tételét a nyugdíjak jelentik. A nyugdíjkiadások, családtámogatások, szociális segélyek a törvényeknek megfelelően emelkednek. A GDP-hez mérve a kiadások 2008 után már várhatóan csökkenni fognak, de a szűkülő összes kiadáson belül a szociális kiadások részaránya mintegy 3 százalékponttal növekedhet;
- Az egyéb kiadások részarányának emelkedését a környezetvédelemmel kapcsolatos kiadások alakulása magyarázza, amelyek a GDP-nél erőteljesebben bővülnek a következő években.

⁷ Forrás: Health at a Glance 2007 (OECD)

Az elsődleges kiadások megoszlásának változása

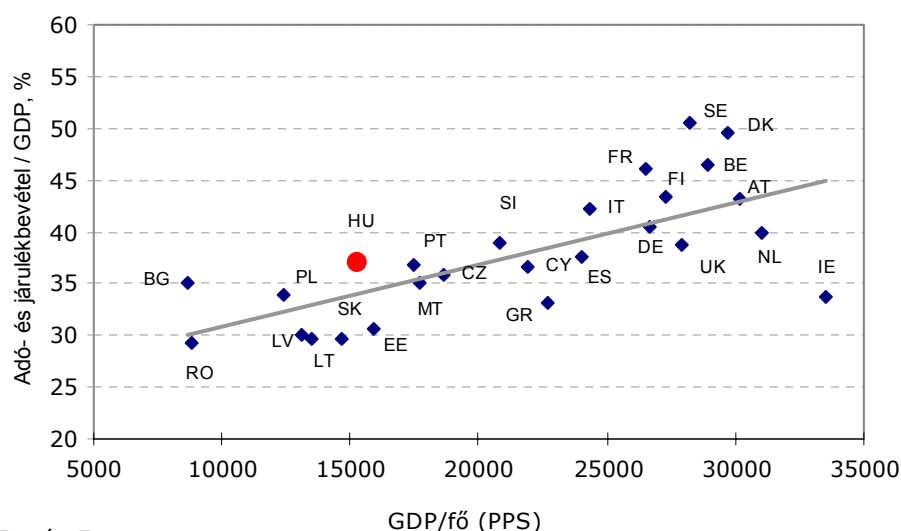

4.2. Bevételi oldal

Magyarországon az adócentralizáció mértéke GDP-arányosan 2005-ben 37,2%, 2006-ban 37,0% volt, ami a kiigazítás hatására 2007-2008-ban 39% körüli mértékre emelkedik, majd a jelenlegi előirányzatok szerint 2011-re visszaesik kb. 37%-ra.

Az EU-tagállamok adatai azt mutatják, hogy pozitív kapcsolat van az adóbevételek aránya és az egy főre jutó GDP között. A 2006. évi adatok szerint Magyarországon valamivel magasabb volt az adócentralizáció, mint ami a hasonló fejlettségű tagállamokat jellemzi.

Az adócentralizáció és az 1 főre jutó GDP (2006)

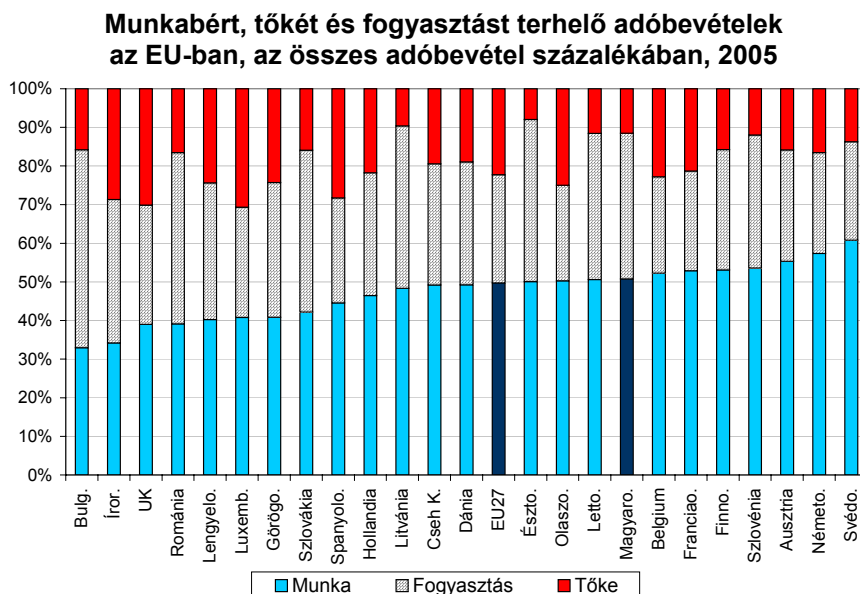

Forrás: Eurostat

A kiugróan magas GDP/fő mutató miatt Luxemburg nem szerepel az ábrán.

Az adóterheket közgazdasági funkciók szerint kategorizálva (munkabért, fogyasztást és tőkejövedelmet terhelő adók) – 2005. évi adatok alapján – látható, hogy Magyarországon jóval az EU-átlag alatti a tőkét terhelő adók aránya, az EU-átlag feletti a fogyasztást terhelő adóké, és átlagosnak mondható a munkát terhelő adók (amelyben benne

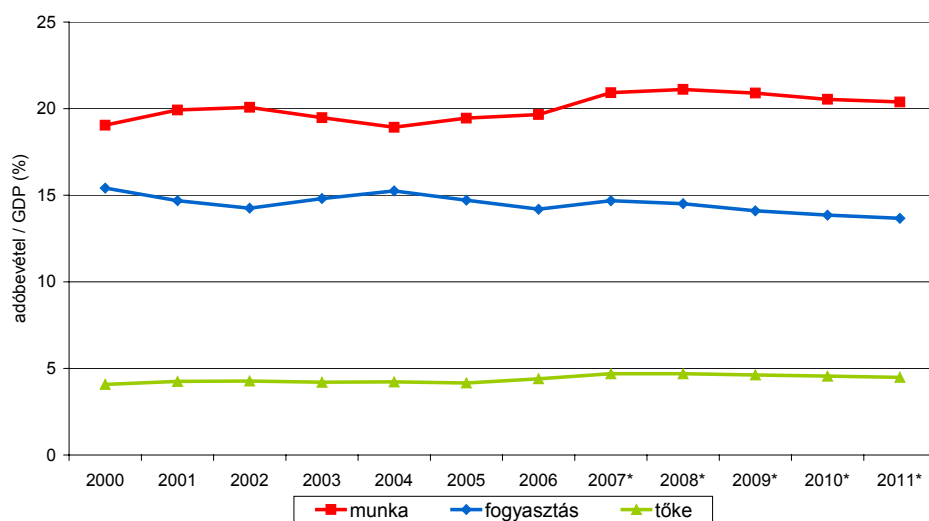
foglaltatnak a TB-járulékok is) aránya.⁸ A közép-európai országok 2005-ös helyzetéhez viszonyítva az egyetlen lényeges különbség az, hogy Magyarországon a tőkét terhelő adók aránya alacsonyabb.

A különböző típusú adók GDP arányos alakulását tekintve a konvergencia program – változatlan adórendszer feltételezésével készült – számításai szerint a munkát terhelő adók GDP arányos súlya a 2007-2008-as csúcs után enyhén (20,5% alá) csökken 2011-ig. A 2007-ben bekövetkező emelkedést nagyrészt a járulékkulcsok növekedése és a gazdaság fehéredése okozza. A fogyasztást terhelő adók súlya 2008-tól csökken, és 2011-re a GDP kb. 13,5%-ára esik vissza. A tőkét terhelő adók a GDP 5%-a alatt maradnak.

⁸ Az adók közgazdasági funkciók szerinti osztályozása az Európai Bizottság „Taxation trends in the European Union” (2007) kiadványának módszertana szerint történt. A fogyasztást terhelő adók fő tételei az ÁFA, a fogyasztási adók, az iparüzési adó, az egyszerűsített vállalkozói adó, a játékadó, a gépjárműadó háztartásokra eső része és a vámok, vámjellegű befizetések. Munkát terhelő adó az SZJA és a TB-járulékok legnagyobb része, a szakképzési és rehabilitációs foglalkoztatási hozzájárulás és egyéb, kisebb tételek. A tőkét terhelő adók közé tartozik a társasági jövedelemadó, az SZJA kis része, az önfoglalkoztatók TB-járuléka, a visszerhes vagyónátruházási illeték, a vagyónadók, a gépjárműadók egy része és néhány egyéb tétel. A program az SZJA munkát és tőkét terhelő adókra való megbontásánál a Bizottság által közölt súlyt használja az egész horizonton, míg az önfoglalkoztatók TB-járulékanak számítása saját becslés alapján történt. A Bizottság módszertanát követve munkát terhelő elvonás a magánnyugdíjpénztárakba befizetett járulékok.

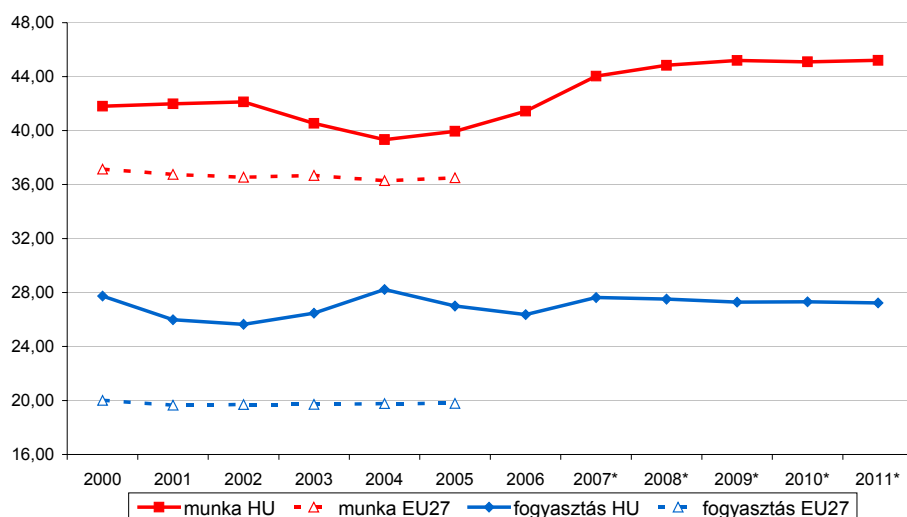
Munkabért, tőkét és fogyasztást terhelő adóbevételek Magyarországon, a GDP %-ában, 2000-2011

Az implicit adókulcsokat vizsgálva⁹ látható, hogy Magyarországon magas a fogyasztást terhelő implicit kulcs, 2005-ben 7 százalékponttal az EU-átlag felett volt. 2007-ben a stabilizáció következtében csak mérsékelten emelkedik meg, és nem éri el a 2004-es, legmagasabb értéket.

A munkajövedelmet terhelő implicit adókulcs is az EU-átlag felett van Magyarországon, amiben szerepet játszik az adófizetők alacsony száma (vagyis a magas inaktivitás). A kulcs – és az EU-átlagtól vett különbség – 2004-2005-ig trendszerűen csökkent, majd 2006-tól a kiigazítás hatására növekedésnek indult, és 2007-re a 2000. évinél magasabb szintre kerül, majd az előirányzatok szerint 2011-ig megközelítően stagnál. Az implicit kulcs növekedésében közrejátszik az is, hogy a munkavállalói jövedelem GDP-hez viszonyított aránya 2005-től egészen 2011-ig folyamatosan csökken.

Az EU27 és Magyarország fogyasztást illetve munkát terhelő implicit adókulcsainak alakulása

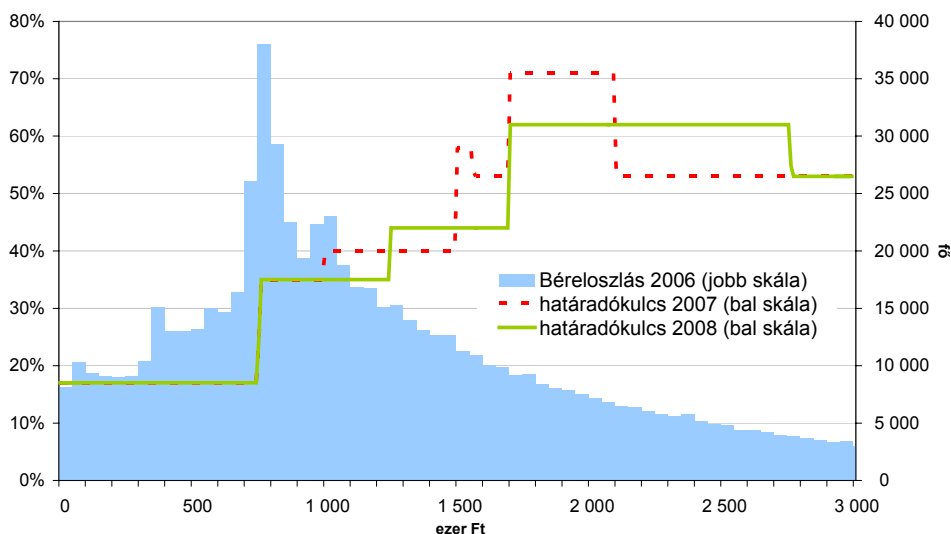

Forrás: Európai Bizottság, illetve a konvergencia program előrejelzései alapján készült számítás

⁹ A nemzetközi összehasonlíthatóság érdekében az implicit adókulcs a munkát terhelő adók esetében a befolyó adóbevétel és a munkavállalói jövedelem, a fogyasztást terhelő adók esetében pedig az adóbevétel és a háztartások (hazai) fogyasztási kiadásai arányaként határozódik meg.

A személyi jövedelemadó rendszerében 2008-ban megváltoznak az adójóváírás szabályai. Az intézkedés az 1 millió forint és 2 millió 762 ezer forint között keresők jövedelmét némileg növeli (ide tartozik az adózók kb. 40%-a). A határadókulcsokat – az adó- és járulékrendszer munkakínálat ösztönzése szempontjából fontos mutatóját – vizsgálva azt láthatjuk, hogy a korrekció folytán az átlag közeli jövedelműek magas, 71%-os határadókulcsa¹⁰ 62%-ra csökken, és hasonló csökkenés figyelhető meg egy ennél kisebb jövedelmű szegmensben is, ami elősegítheti a munkakínálat növekedését és a jövedelemeltitkolás mértékének csökkenését. (A 2,1 millió és a 2,762 millió forint között keresők határadókulcsa növekszik.) Az egész népességre vetített átlagos határadókulcs 0,9 százalékponttal csökken.

Effektív határadókulcs a 2007-es és a 2008-as rendszer szerint, valamint a bérjévedelem eloszlása

Megjegyzés: Az effektív határadókulcs az SZJA és a munkavállalói járulék terheit veszi figyelembe. A bérjévedelem eloszlása APEH-adatokon alapul.

4.3. Strukturális intézkedések

4.3.1. Központi közigazgatás

A központi közigazgatásban megvalósuló szervezeti átalakítás keretében:

- a központi kormányzat méretének és belső tagoltságának lényeges csökkentése során a minisztériumok száma 2006 közepétől 11-re, míg a foglalkoztatottak létszáma 2006. év végére mintegy 30%-kal csökkent;
- 2007. január 1-jétől új intézmények jöttek létre a párhuzamos funkcionális területek központosítása keretében az eredményesebb és gazdaságosabb feladatellátás érdekében;
- a központi közigazgatás és területi (dekoncentrált) szerveinek konszolidációja és regionális átszervezése során számos nagy hálózat regionális alapú átalakítása történt meg többségében 2007. január 1-jével, néhány esetben a 2007. év folyamán. Az átszervezés eredményeként az érintett 415 központi költségvetési szerv helyett 176 folytatja működését.

¹⁰ Az SZJA-t és a munkavállalói járulékot is figyelembe véve.

Hozzájárulhat a közszolgáltatások minőségének javulásához, hogy a közigazgatás egészében sor kerül a teljesítménykövetelmények meghatározására, mérésének általánossá tételére. 2007. január 1-jétől hatályos a teljesítményértékeléshez kötődő nyilvántartás, ellenőrzés és adatkezelés szabályait tartalmazó törvény, valamint az államigazgatási szerveknél foglalkoztatott köztisztviselők új típusú teljesítményértékelési eljárását (TÉR) előíró kormányrendelet. A TÉR rendszert kell alkalmazni

- 2007. január 1-jétől a minisztériumok vezetői megbízással rendelkező köztisztviselőire,
- 2007. július 1-jétől a minisztériumok vezetői megbízással nem rendelkező köztisztviselőire,
- 2008. január 1-jétől a központi hivatalok és kormányhivatalok köztisztviselőire,
- 2009. január 1-jétől pedig minden központi államigazgatási szerv területi és helyi szerve köztisztviselőire.

A 2006-ban megkezdődött reformintézkedések (az átszervezések, a kisebb létszám és a teljesítménymérő rendszer bevezetése) hozzájárulnak a kiadások csökkentéséhez, és növelik a közigazgatás hatékonyságát. A központi költségvetési szervek létszáma 2006-ban részben a kötelezően elrendelt létszámcsökkentés, illetve főleg a szervezeti intézkedések hatására 10700 fővel csökkent. 2007-ben folytatódik a létszámcsökkenés, ami ebben az évben mintegy 12500főt érint, 2008-ra pedig további 3000 fős csökkenés prognosztizálható. A feketegazdaság visszaszorításában részt vevő ellenőrző szervek megnövekedett létszámigényének hatása 2008-ban várhatóan 2500 fő.

4.3.2. Önkormányzati rendszer

A költségvetési törvény 2007-től a kistérségi együttműködés keretében kialakuló racionális üzemméreték megvalósulását célzó pénzügyi ösztönzőket vezetett be.

- A közoktatás finanszírozása 2007. szeptember 1-jétől közoktatási tanévhez kötötten és új – az osztály/csoportlétszámot, valamint a pedagógus és a tanulói óraterhelést is figyelembe vevő – teljesítménymutató szerint történik. Ezzel párhuzamosan 2007 szeptemberétől lépett hatályba a közoktatási törvény módosítása a pedagógusok heti óraszámának átlagosan 10%-os növeléséről, aminek eredményeként idén közel 8 milliárd forintos megtakarítással lehet számolni.
- A kistérségi feladatellátás támogatására 2007-ben – az államháztartási törvény szerinti júliusi pótigénylés alapján – a többcélú kistérségi társulások mintegy 22,5 milliárd forint támogatásban részesülnek a 2006. évi 15,4 milliárd forinttal szemben. A többletforrás elsősorban a közoktatási és szociális intézmények közös fenntartását ösztönzi, kiemelt támogatást biztosít a többcélú kistérségi társulásoknak abban az esetben, ha átveszik az intézmények fenntartását. Így rövid és középtávon több közoktatási intézmény összevonására kerül sor, ami együtt jár a pedagógus és nem pedagógus alkalmazottak számának csökkenésével. Ez a folyamat már 2007-ben elkezdődött, a többcélú kistérségi társulások jelentős számú intézményt vettek át. A közös intézményfenntartás a létszámgazdálkodás területén hoz jelentős megtakarítást (pl. intézményvezetők számának csökkenése, rugalmas foglalkoztatás).

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások területén 2007. január 1-jén bevezetésre került az irányított területi kiegyenlítési rendszer (ITKR), amely szerint a működési engedély megléte önmagában nem jelent finanszírozást. A Szociális és Munkaügyi Minisztérium mellett működő szakértő bizottság javaslata alapján a szociális és munkaügyi miniszter dönt új szolgáltatások, illetve férőhelyek esetén a normatív állami hozzájárulásra való jogosultságról. Az intézkedés értelme a szociális szolgáltatások területi aránytalanságának csökkentése illetve megszüntetése, az ellátásban mutatkozó hiányosságok felszámolása, valamint a szociális segítségre leginkább rászoruló személyek ellátásához való fokozottabb hozzájárulásán keresztül a társadalmilag igazságosabb forráselosztás, a növekvő szociálisan nem indokolt támogatásigények fékezése.

A szociális szolgáltatások rendszerének átalakítása részeként 2007 novemberében az Országgyűlés elfogadta az egyes szociális tárgyú törvények módosításáról szóló törvényt, amely szerint az eddigieknél jobban érvényesül a szociális szolgáltatások körében a rászorultság elve. Ennek érdekében a gondozással járó szolgáltatások igénybevétele esetében a gondozási szükségletet az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet részvételével működő független testület méri fel és állapítja meg. A szolgáltatások normatív finanszírozása körében pedig 2008-tól a rosszabb vagyoni és jövedelmi viszonyokkal rendelkező személyek után magasabb, a jobb jövedelmi és vagyoni viszonyokkal rendelkező személyek után pedig alacsonyabb normatíva vehető igénybe, és a bentlakásos szolgáltatások igénybevételének térítési díjára vonatkozó szabályok terén a jogosultak jövedelme mellett azok vagyonára is figyelemmel lesz az új szabályozás.

Az államháztartási törvény 2007. január 1-jétől hatályos módosítása erősítette az önkormányzatok pénzügyi fegyelmét:

- A MÁK területi igazgatósága az önkormányzat év végi elszámolásának benyújtásáig - év közben - megvizsgálhatja a feladatmutatók alakulását, a normatív támogatás igénylésének megalapozottságát.
- Az indokolatlanul igénybe vett normatív hozzájárulás összege után igénybevételi kamatfizetési kötelezettség terheli az önkormányzatot, ha az igényelt, feladatmutatóhoz kapcsolódó normatív hozzájárulások és támogatások összege a korábbi 5% helyett legalább 3%-kal meghaladja az önkormányzatot ténylegesen megillető összeget.
- A MÁK a jogszabályi előírásoknak meg nem felelő támogatási igényeket – a hiánypótlási felhívás nem teljesítése esetén – nem továbbítja az elbírálásra jogosult szervnek.

Az intézkedések célja, hogy az önkormányzati tervezés megalapozottsága erősödjön, és csak a jogszabályi előírásoknak megfelelő támogatási igények kerüljenek a döntéshozóhoz, így hatékonyabbá válik a támogatások elosztása, csökken a támogatásigény.

A települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló törvény módosításának elfogadásával megtörtént a kistérségi besorolás felülvizsgálata és módosítása. A területi kiegyenlítés erősítése érdekében 2007 novemberében a Kormány elfogadta a területfejlesztés szempontjából kedvezményezett térségek besorolásáról szóló kormányrendeletet.

A 2008. évi költségvetési törvényjavaslat alátámasztja az eddigi intézkedések folytatódását:

- 2008-ban egész éves hatással jelentkezik a közoktatásban a pedagógusok kötelező óraszám-növekedése, valamint a tanévváltáshoz kapcsolódóan, a teljesítménymutatóra épülő finanszírozási rendszer.
- Folytatódik a szociális feladatok normatív támogatási rendszerének továbbfejlesztése: az ellátottak nyugdíj-minimumhoz viszonyított jövedelmi helyzetét is figyelembe vevő differenciált támogatási rendszer kerül alkalmazásra, a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, az időskorúak ápoló-gondozó otthoni ellátása területén.
- Továbbra is érvényesül a kistérségi feladatellátás ösztönzése, elsősorban a közoktatási és szociális feladatok ellátásában.
- A települési együttműködés és a közös feladatellátás erősítése érdekében javulnak a kistérségi iskolák és a körjegyzőségek tárgyi feltételei.
- Az önkormányzatoknál jelentkező derogációs kötelezettségekből adódó fejlesztési-beruházási igényekre is tekintettel 2008-ban emelkednek az EU Önerő Alap forrásai.

4.3.3. Közoktatás

2006-ban a feladatellátás méretgazdaságosságát szem előtt tartó szervezési (intézményi) kereteinek kialakítása érdekében megváltozott a közoktatás finanszírozása. Ennek keretében 2007 szeptemberétől a közoktatási feladatellátás finanszírozása új teljesítménymutató alapján történik, a 8 évfolyamnál kevesebbel működő általános iskolák tagintézményként fokozatosan beolvadnak a 8 vagy 12 évfolyamos iskolákba, és a kistérségi feladatellátást a közoktatásban is többlettámogatás ösztönzi.

2008. szeptember 1-jétől a költségvetési törvényjavaslat alapján az új (tanulólétszámtól a pedagógusok kötelező óraszámától és a tanítási időkerettől függő) teljesítménymutató használata kiterjed az alapfokú művészetoktatásra, a kollégiumi, externátusi nevelésre, ellátásra, a napközis vagy tanulószobai foglalkozásra, illetve az iskolaotthonos nevelésre, oktatásra is. Folyamatban van az alapfokú művészetoktatási intézmények minősítése, ami 2007. december 31-ig lezárul.

Az önkormányzatok kötelező közoktatási feladatainak hatékonyabb, színvonalasabb ellátását biztosító intézményi társulások, illetve a többcélú kistérségi társulások fenntartásában működő többcélú intézmények szabályozási feltételeinek kialakítása megtörtént.

Az ésszerűbb foglalkoztatás érdekében 2007. szeptember 1-jétől 2 órával emelkedett a pedagógusok heti kötelező óraszáma, ugyanakkor a munkáltató által elrendelhető további 2 óra túlmunka lehetősége megszűnt. Az intézkedések hatására kialakuló racionálisabb munkaszervezés és a túlóradíj csökkenés következtében tartós megtakarítás érhető el, és már 2007-ben is mintegy 7,8 Mrd Ft, míg 2008-ban 26,4 Mrd forint megtakarítással lehet számolni. A közoktatási intézményrendszer mérete csökkent, a feladatellátás hatékonyabbá vált. A 2007/2008-as tanévben a feladatellátási helyek száma mintegy ötszázzal (intézmények összevonása, megszüntetése, egyéb átszervezések), a pedagógus álláshelyek száma mintegy 10 ezerrel csökkent.

A közoktatás területén bejelentett további intézkedéseket megalapozó törvényjavaslatot az Országgyűlés 2007 júliusában elfogadta. Ennek főbb elemei:

- a többcélú intézmények és a kistérségi feladatellátás lehetőségei bővülnek;
- a pedagógusfoglalkoztatás új rendszere (hatékonyabb munkaerő-gazdálkodási rendszert tesz lehetővé, a fenntartó intézményei között átcsoportosíthatja a foglalkoztatottakat);
- a szakképzés hatékonyságának növelése (regionális szervezési szint létrehozása, szakképzés-szervezési társulás lehetősége);
- tanulói pályakövetési rendszer szabályozási kereteinek kialakítása (adatkezelés, adatszolgáltatási feladatok, a pályakövetési rendszerbe történő adatszolgáltatás szabályozása).

4.3.4. Felsőoktatás

A felsőoktatási reform alapvető célja, hogy javítsa a képzés színvonalát, és alkalmasabbá tegye azt a változó szerkezetű és nagyságú munkaerő-kereslethez való alkalmazkodásra.

A reform keretében az alábbi lépésekre került sor:

- A tandíj (képzési hozzájárulás) bevezetésének szabályozási környezete létrejött, a 2007-ben beiratkozott, államilag támogatott hallgatók 2008-tól tandíjat fizetnek. A tandíjbevételek az intézménynél marad, és fejlesztésre valamint ösztöndíjakra fordítható. 2008 szeptemberétől az államilag támogatott képzésben részt vevő hallgatók az elfogadott törvényi szabályozás szerint az alapképzésben 105 ezer forint, a mesterképzésben 150 ezer forint képzési hozzájárulást fizetnek. A 2008-as

költségvetési évben a felsőoktatási intézmények fejlesztésre és a hallgatói támogatásra fordítható bevétele 2-3 milliárd forinttal növekszik.

- 2007-től új – a hallgatói választáson alapuló – felvételi eljárásrend érvényes, megszűnik az államilag finanszírozott keretszámok adminisztratív elosztása. Az intézkedés alkalmazkodásra kényszeríti az intézményeket, és az intézményszám csökkenése hatékonyabb, versenyképesebb felsőoktatási struktúra kialakulását segíti elő. A 2007. évi felvételi eredmények azt mutatják, hogy erős verseny alakult ki és megkezdődött az intézményi koncentráció; a hallgatók többsége a nagyobb egyetemekre a nagyvárosokba és budapesti intézményekbe jelentkezett. A felsőoktatási intézményhálózat átalakítása érdekében 2008. január 1-jétől egy állami egyetem és főiskola, továbbá egy egyházi egyetem és főiskola integrációjára kerül sor.
- Csökkent és szerkezetileg módosult a felvehető államilag finanszírozott hallgatói létszám. A kormány döntése értelmében és az új típusú felvételi eljárás eredményeként 2007 szeptemberében az alapképzésre felvehető államilag támogatott hallgatói létszámkeret 62 ezer főről 56 ezer főre mérséklődött (és 2008-ban is ezen a szinten marad). Tekintettel arra, hogy ezen belül a jelentkezők száma – a fokozott munkaerő-piaci igény ellenére – mintegy hatezer fővel elmaradt a felsőfokú szakképzésre elkülönített keretszámtól, a ténylegesen felvett államilag támogatott hallgatói létszám tovább csökkent 2007-ben. A jogász, bölcsész, pedagógus és közgazdász keretszám csökken, míg a természettudományos, informatikai és műszaki keretszám nő. E csökkenéssel egyidejűleg történik a többciklusú (BA, BSc, MA, MSc) képzési szerkezetre történő – felmenő rendszerű – áttérés, amelynek eredményeként az államilag támogatott összhallgatói létszám növekedése megáll, majd 2008-tól évente mintegy ötezer fős létszámcsökkenéssel lehet számolni.

2008-tól megszűnnek az indokolatlan finanszírozási determinációk, valamint szigorodnak a képzés minőségi feltételei.

- A felsőoktatásról szóló törvény módosításával megszűnt a felsőoktatás finanszírozásában a költségvetési determinációkat tartalmazó szabályozás. Megtartva a támogatás alapelveit, 2008 januárjától az állami felsőoktatási intézmények teljesítménymutatókhoz kötött, három évre szóló fenntartói megállapodás alapján kapják meg költségvetési támogatásukat.
- A felsőoktatás minőségét emelheti az új szabályozás, amely korlátozza az oktatók körében a több felsőoktatási intézményben történő egyidejű alkalmazás lehetőségét.
- Lehetővé vált a felsőoktatási intézmények számára egyes feladatok gazdasági társasági formában történő ellátása és ezzel összhangban a közalkalmazotti jogviszony helyett a Munka törvénykönyve szerinti foglalkoztatás.

4.3.5. Gáz- és távhőtámogatás

Az energia ártámogatási rendszerének átalakításával – 2007. január 1-jétől - a korábban minden közvetlen és közvetett háztartási gázfogyasztót megillető támogatást a jövedelmi szinttől függő kompenzáció váltotta fel. Az intézkedés célja, hogy igazságosabbá tegye a támogatási struktúrát, azaz ne részesüljön támogatásban, aki képes megfizetni a piaci árat a szolgáltatásért.

Ennek értelmében támogatásra csak azok a háztartások jogosultak, amelyekben az egy fogyasztási egységre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum három és félszeresét (ez a 2007-ben benyújtott kérelmek esetében 94 955 forint, 2008-tól pedig várhatóan 99610 Ft). A MÁK a hozzá benyújtott kérelmek elbírálását követően határozatban állapítja meg a jogosultságot. A megállapított támogatásokat a kincstár heti rendszerességű adatszolgáltatása alapján a szolgáltatók az érintett fogyasztók számláján írják jóvá.

A jogosultság egy évre – tárgyév december 31-ig – érvényes, ezért a jogosultsági időszak végén a támogatást újból igényelni kell, ami lehetővé teszi a rászorultság ismételt vizsgálatát.

A támogatások felhasználása koncentráltabban történik, hiszen 2007. január 1-jétől a háztartások 40%-a piaci árat fizet a gáz- vagy távhőszolgáltatás igénybevételéért. A legrosszabb jövedelmi helyzetben lévő háztartások esetében (az összes háztartás kb. 20%-a) a támogatás megegyezik a korábbival, míg a támogatásban részesülők 60%-ánál csökkent a korábbi támogatás mértéke.

A 2008. évi támogatási rendszerben a támogatott háztartások száma (a jövedelmi kategóriák kialakítása) érdemben nem változik, azonban a támogatott gázmennyiség felső határa 3000 m³-ről 2000 m³-re (nagycsaládok esetén 5000 m³-ről 4000 m³-re) csökken. További változás, hogy a felső két jövedelmi sávban a fajlagos támogatási mértékek 14, illetve 20%-kal csökkennek.

A támogatási rendszer átalakulása következtében a GDP arányos költségvetési kiadások a 2007. évi 0,4%-ról 2008-ra 0,3%-ra csökkennek.

4.3.6. Rokkantsági ellátások

Az Országgyűlés 2007 júniusában elfogadta a rehabilitációs járadékról szóló törvényt, mely a jelenlegi három kategóriát tartalmazó rokkantsági nyugdíjrendszer mellé egy újabb ellátási csoportot vezetett be a számottevő egészségkárosodással rendelkező és rehabilitálhatónak minősíthető megváltozott munkaképességűek számára.

A törvény alapján a rehabilitációs járadékellátás időben rövidebb a rokkantsági nyugdíjnál, célja az ellátottak munkaerőpiacra történő visszavezetése, melynek érdekében aktív komplex rehabilitációs ellátásokban is részesülnek a pénzellátás mellett. Az új ellátórendszer 2008. január 1-jén kezdi meg működését.

A megváltozott munkaképességűek ellátásának rehabilitáció-centrikussá alakítása szükségessé teszi az egészségkárosodások és a megváltozott munkaképesség szakértői véleményezése rendszerének korszerűsítését, ezért az Országos Orvosszakértői Intézet 2007. augusztus 15-ével Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetté alakult, a szakértők új feladatra való felkészítése megkezdődött. 2008-tól az Intézet az általános munkaképesség-csökkenés helyett az egészségkárosodás mértékét, a szakmai munkaképességet, a rehabilitálhatóságot fogja véleményezni, és rehabilitációs javaslatot készít, és várhatóan szociális szakértői feladatokat is el fog látni.

4.3.7. Tömegközlekedés

A folytatódó vasúti reform megteremtette a többszereplős piaci modellt. A MÁV Zrt. szervezeti átalakítása során 2006-ban külön gazdasági társaságba (MÁV Cargo Zrt.) szervezte a vasúti teherszállítást. A MÁV személyszállítási üzletága 2007. július 1-től a MÁV Start társaságba került kiszervezésre.

2007-ben a Magyar Állam 111,6 Mrd Ft tőkeemelést hajtott végre a MÁV ZRt.-nél, amely pótolja a korábbi évek tőkevesztését és helyreállítja a jegyzett tőke és a saját tőke arányára vonatkozó törvényi tőkemegfelelést.

A tőkeemelés és a pályavasúti és személyszállítási tevékenységhez nyújtott állami költségtérítés a veszteségtermelést előidéző tényezők hatását ellensúlyozza, és 2007-ben biztosítja a null szaldó közeli mérlegszerinti eredmény elérését az anyavállalatnál és a személyszállító társaságnál.

A javuló tőkepozíció lehetővé tette a társaság eladósodottságának csökkentését, a hitelek – ezen belül a működési hitelek – egy részének visszafizetését. A szervezeti és tevékenységi korszerűsítések a társaság nagyobb transzparenciáját eredményezték. A társaságnál elindult hatékonyságjavító folyamatok (null bázisú tervezés, BPR) a következő évek gazdálkodását várhatóan kiegyensúlyozottabbá, eredményesebbé teszik.

5. Az államháztartás fenntarthatósága

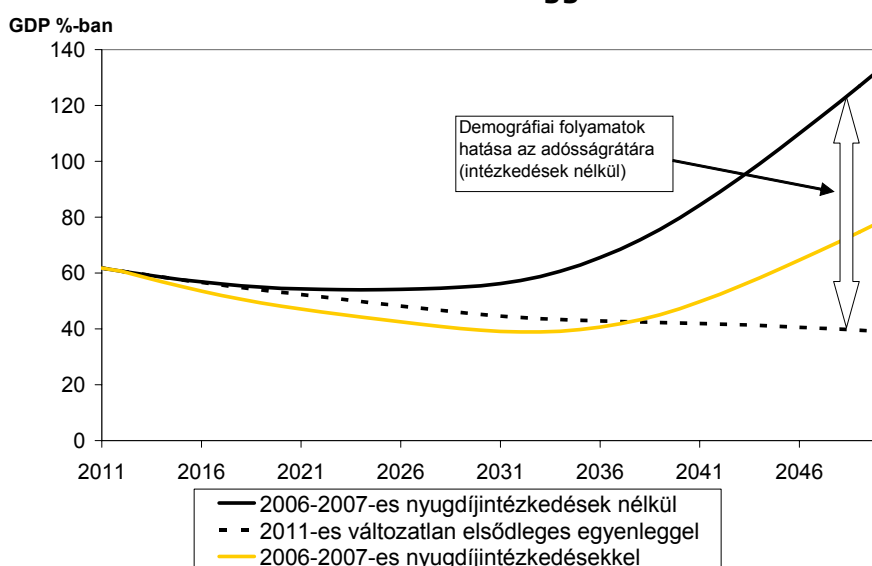
A 2006. decemberi konvergencia programról kialakított véleményében a Tanács megállapította, hogy az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága tekintetében Magyarország a nagy kockázatú tagállamok közé tartozik. Ez az értékelés még nem vette figyelembe a 2006-2007. években hozott és végrehajtott, a hosszú távú kiadások mérséklését eredményező – a nyugdíjrendszert érintő – intézkedéseket¹¹.

A hosszú távú fenntarthatósággal kapcsolatos kiadások alakulását a nyugdíj, az egészségügyi, az öregségi ápolási és az oktatási rendszer, valamint a munkanélküli segélyezés rendszere, illetve a hosszú távú demográfiai folyamatok határozzák meg. A demográfiai folyamatok következtében – a nyugdíj- és egészségügyi rendszer átalakítása nélkül – a kiadásoknak a népesség idősödésével párhuzamosan bekövetkező emelkedésével mindenképpen számolni kell, ami az államadósság hosszú távú növekedése irányába hat. A 2050-re számított államadósság mértékét az államháztartás jelenlegi helyzete (kötségvetési egyenleg, a jelenlegi államadósság nagysága) és a jövőben megnövekedő, idősödéshez kötődő költségvetési kiadások nagysága határozza meg. Az államháztartási hiány konvergencia programban előirányzott középtávú csökkenése a hosszú távú fenntarthatóságot is javítja, de az idősödő társadalommal kapcsolatos kiadások növekedési ütemét is vissza kell fogni annak érdekében, hogy az államadósság 2050-re előrejelzett mértéke csökkenjen.

Amennyiben nem nőnének hosszútávon az idősödő társadalommal összefüggő kiadások, akkor – a 2011-re tervezett elsődleges többlettel számolva a 2050-ig tartó időszakban – az adósságráta 39%-ra süllyedne az időszak végére. A 2006 második felétől kezdve elfogadott nyugdíjintézkedések figyelembe vétele nélkül az idősödéssel összefüggő kiadások következtében az adósságráta közel 133% lenne 2050-ben, amit a 2006-2007. évi intézkedések hosszú távú kiadásokat csökkentő hatása 78,1%-ra mérsékel.

¹¹ Az értékelést megalapozó elemzésben a Bizottság a nyugdíjak 2013-tól érvényes bruttósisítását csak a kiadási oldalon vette figyelembe. A konvergencia program előrejelzései viszont a bruttósisítás bevételekre gyakorolt hatásával is számolva az ún. nettó nyugdíjkiadások alakulását mutatják.

Az adósságráta várható alakulása és az idősödéssel összefüggő kiadások¹²

5.1. Nyugdíjrendszer

1998 óta a kötelező magyar nyugdíjrendszert két pillér alkotja: a felosztó-kirovó elvű társadalombiztosítási nyugdíjrendszer, valamint a tőkefedezeti finanszírozású magánnyugdíjrendszer. A pályakezdők kötelezően mindkét pillérben biztosítottá válnak (ún. vegyes rendszer), és egyéni nyugdíjjáruléjuk jelentős részét (8-at a 2008. évtől 9,5 százalékra emelkedő mértékből) a választott magánnyugdíjpénztárba fizetik. A foglalkoztatói nyugdíjbiztosítási járulék teljes egészében a felosztó-kirovó pillér bevétele. A magánnyugdíjpénztárhoz nem csatlakozott személyek ugyanakkor továbbra is kizárólag a társadalombiztosítási pillérben maradnak biztosítottak. Ők nyugdíjjáruléjuk teljes összegét az állami rendszerbe fizetik, és ellátásukat is egyedül a felosztó-kirovó pillér biztosítja. A vegyes rendszer tagjai ugyanakkor a felosztó-kirovó pillérből 25%-kal csökkentett mértékű ellátást kapnak, azt azonban kiegészíti a pénztári járadék.

A nyugdíjrendszer fenntarthatóságával kapcsolatos célkitűzések megvalósulását részben az 1998-ban induló átfogó nyugdíjreform már életbe lépett, vagy meghirdetett intézkedései segítik elő:

- a nyugellátások indexálásának mértéke (50% bérnövekedés, 50% infláció);
- a nyugdíjkorhatár 1997-ben meghirdetett, 2009-ig folytatódó fokozatos emelése;
- az előrehozott öregségi nyugdíj igénybevételenek 2009-től lényegesen szigorodó feltételei;
- a keresetbeszámítási időszak folyamatos bővülése;
- a továbbdolgozásra ösztönző elemek erősödése (a korhatár feletti visszavonulás esetén járó bónusz emelkedett, a szolgálatiidő-skála 2013-tól elveszti degresszív jellegét, és lineárisá válik);
- a kötelező tőkefedezeti rendszer bevezetése (a vegyes rendszer tagjai az állami pillérből egynegyedével csökkentett mértékű ellátást fognak kapni).

A nyugdíjrendszer jogosultsági és ellátási mértékszabályait a nyugdíjreformot követően is ellentmondások jellemzik. A nyugdíjazási átlagéletkor – a korhatár alatti nyugdíjazás

¹² A konvergencia program előrejelzése a Bizottság által használt reál GDP növekedés, reál kamat értékeket használja és a nettósított nyugdíjkiadásokkal számol. Az ábra a kiinduló szcenárióval egy olyan esettel veti össze, ahol a 2011-es szinten állandósul 2050-ig a hosszú távú fenntarthatóságával összefüggő kiadások szintje. A kettő összevetése képet ad a demográfiai folyamatokból eredő fenntarthatósági kockázatok mértékére. Látható továbbá a 2006-2007. évi nyugdíjintézkedések adósságrátára gyakorolt hatása.

enyhe feltételrendszere miatt – alacsony, a jogszabályban rögzített öregségi nyugdíjkorhatártól jelentősen elmarad. Az egészségi állapothoz kötődő, illetve egyes munkakörökben eltöltött időhöz kapcsolódó korhatár alatti nyugdíjba vonulás feltételrendszere nagyvonalú. A korhatárt megelőző nyugdíjazás lehetősége azok számára is nyitva állt, akik nyugdíjazás után folytattak keresőtevékenységet. Az elmúlt években az induló nyugdíjak helyettesítési rátája jelentősen megemelkedett.

A Kormány döntött az ellentmondások korrekcióját lehetővé tevő jogszabályok elkészítéséről, melyek az alkotmányosan előírt felkészülési időt követően lépnek hatályba. Az Országgyűlés által 2006. végén elfogadott, a társadalombiztosítási nyugellátással kapcsolatos törvénymódosítás főbb tartalmi elemei a következők:

- 2013-tól az előrehozott korhatár egységesen 60 évre emelkedik, és a csökkentés nélküli ellátáshoz legalább 41 év szolgálati idő lesz szükséges. Csökkentett összegű ellátás továbbra is legalább 37 év szolgálati idő megszerzésével érhető el.
- A 2008. január 1-jétől korai nyugdíjba vonulóknak már csak akkor lesz lehetőségük a minimálbért meghaladó összegű rendszeres jövedelemszerzésre, ha nyugdíjukat szüneteltetik. Az új szabály a 2008. január 1-jét követő nyugdíjazásokra vonatkozik, 2010-től viszont kiterjed minden korhatár alatt nyugdíjban lévőre.
- 2007. április 1-jétől a nyugdíj melletti keresőtevékenység után is meg kell fizetni a biztosítottak az általános járulékszabályok szerinti nyugdíjjárulékot. Ez a járulékfizetés többlet nyugdíjra jogosít: a nyugdíjasok keresetük után egy-egy évi járulékfizetés alapján évente a kereset 0,4%-át, 2008-tól 0,5%-ot kitevő nyugdíjnövelésben részesülnek.
- A nyugdíjszámítás során 2008-tól a korábbi évek kereseteinél a jelenlegi részleges valorizáció helyett a teljes – a nyugdíjazást megelőző év szintjére történő – valorizációt kell alkalmazni, továbbá a számított adót az egyéni járulékokkal csökkentett keresetekből kell levonni. Együttes hatásként az újonnan megállapított öregségi nyugdíjak helyettesítési rátája a 85% körüli szintről 80% körüli szintre mérséklődhet.
- A potenciálisan egészségkárosító munkakörben alkalmazottakat foglalkoztatóknak 2007-től a karkedvezményes jogosultság fedezetére külön járulékot kell fizetniük. Ennek terheit 2007-2010 között a központi költségvetés – fokozatosan csökkenő mértékben – átvállalja a foglalkoztatóktól, 2011-től azonban a 13%-os járulék teljes összegében a foglalkoztatókat terheli.

Az Országgyűlés 2007 novemberében a tényleges nyugdíjazási életkor nyugdíjkorhatárhoz való további közelítését és a korhatár előtti nyugdíjak biztosításmatematikailag korrekt kezelését eredményező módosításokat fogadott el:

- a férfiak esetében az előrehozott öregségi nyugdíjazás legkorábbi időpontja a 2009. és 2012. közötti időszakban sem csökken 59 évre, hanem folyamatosan 60 év marad. A korrekció kiadásmegtakarítást eredményező hatása 2009 és 2012 között 120 milliárd forintra becsülhető;
- 2013-tól az előrehozott öregségi nyugdíj csökkentésére (malus) vonatkozó szabályok korrigálásra kerülnek. A csökkentés mértéke – a nyugdíjkorhatárig hátralévő idő függvényében – a 61-62 éves életkor közötti időszakra havi 0,3%-os, a 61 éves életkor alatti időszakra havi 0,4%-os lenne. A javaslat évi kiadásmérséklő hatása hosszabb távon a GDP 0,3%-ára becsülhető. Az újonnan megállapított öregségi nyugdíjak átlagosan 3-4%-kal lesznek alacsonyabbak.

Az intézkedések hatására 2050-re jelentősen, mintegy 1,6 százalékponttal csökkennek a jövőben potenciálisan jelentkező kiadások, valamint a folyamatban lévő intézkedések további megtakarítást vetítenek előre. Az 1,6 százalékpontos csökkenés nem számol az új karkedvezményes járulék hatásaival, mivel az a kiadásokat akkor fogja csökkenteni, ha a munkáltatók megfelelő munkakörülmények biztosításával mentességet kérnek és kapnak a fizetés alól és emiatt kevesebb karkedvezményes nyugdíjjogosultság jelentkezik. A kiadások mérséklése révén a hosszú távú fenntarthatósági kockázat alacsonyabb.

Számszerűsíthető intézkedések hatása

Intézkedés	Hatás a hosszú távú nettó kiadásokra 2050-ig (a GDP %-ában)
Előrehozott korhatár emelése:	-0,22
Munka melletti nyugdíjszüneteltetés:	-0,02
Nyugdíjszámítás változása:	-1,08
Biztosításmatematikailag korrekt módon számolt előrehozott öregségi nyugdíj bevezetése	-0,3
Összesen:	-1,6

Az Országgyűlés 2007 júniusában fogadta el a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakításáról szóló, a rehabilitációs szemléletet középpontba helyező törvényt. A 2008. évtől hatályos szabályozás korszerűsíti a munkaképesség-változás elbírálási rendszerét. Ennek során a munkaképesség-változás mellett a megmaradt munkaképesség, a rehabilitációs lehetőségek elbírálása is megvalósul. Azon személyek, akik a nagymértékű munkaképesség-változás mellett érdemi megmaradt munkaképességgel rendelkeznek, a jövőben rokkantsági nyugdíj helyett rehabilitációs járadékban részesülhetnek. Ezen ellátás időtartama korlátozott, a rehabilitációs eljárás időtartama alatt, de legfeljebb 3 évig folyósítható. Az új ellátási szabályok, kiegészülve a rehabilitációs eszköz- és intézményrendszer átalakításával, várhatóan először 5-6 év múlva eredményeznek megtakarítást, amely a bevezetést követő 8-10 éven belül válhat érdemivé (a halmozott megtakarítás nagyságrendje ekkor 100 milliárd forint körül alakulhat).

A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának elemzésénél az Európai Unió Gazdaságpolitikai Bizottsága (EPC) által jóváhagyott, 2050-ig terjedő, 2007. novemberében frissített hosszú távú nyugdíj-előrejelzésre támaszkodtunk, amely figyelembe veszi a 2006-ban elfogadott egyenlegjavító intézkedések hatását is. Az előrejelzés szerint 2050-re a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak GDP arányos nettó nyugdíjkiadásai várhatóan mintegy harmadával fognak növekedni. Ezzel párhuzamosan a Nyugdíjbiztosítási Alap hiánya is (ideértve a kieső járulékbévételek miatti átmeneti deficitet is) folyamatosan emelkedni fog. A nettó nyugdíjkiadásokkal számolt hiány 2050-ben elérheti a GDP 2,7%-át.

A nyugdíjkiadások alakulása Magyarországon

	2000	2005	2010	2020	2050
Nettó állami nyugdíjkiadások (a GDP %-ában) *	9,1	10,4	10,6	10,7	13,0
Ebből: tb alapok kiadásai	8,6	9,7	10,0	10,2	12,7
Magánnyugdíjpénztárak kiadásai (a GDP %-ában)	0,0	0,0	0,0	0,1	2,7
Nyugdíjasok száma (millió fő)*	3,1	3,1	3,2	3,2	3,4
Ebből** : a tiszta tb rendszerben	2,8	2,8	2,9	2,9	1,3
a vegyes rendszerben	0,0	0,0	0,0	0,2	2,0

* A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai által finanszírozott, valamint a központi költségvetésből megtérített nyugdíjkiadásokra, továbbá a központi költségvetésből finanszírozott nyugdíjszerű ellátásokra fordított kiadások, illetve ellátottak együtt.

** A társadalombiztosítási nyugdíjban részesülők közül (nyugdíjszerű ellátások nélkül).

Összefoglalásként elmondható, hogy a demográfiai folyamatok kedvezőtlenül érintik a magyar nyugdíjrendszert. Ezt azonban hosszú távon tompítani fogják az 1998-ban indult nyugdíjreform során, valamint a 2006-2007. évi kiigazítások keretében hozott intézkedések. Ezzel együtt is az állami nyugdíjrendszer hiányának növekedése várható, amely a nyugdíjrendszer fenntarthatósága érdekében további intézkedések megtételét teszi szükségessé. A szakértői előkészítő munka megkezdődött, amely során mind a

legfontosabb paraméterek (korhatár, helyettesítési ráta, indexálás), mind a rendszerszerű változások (pl. egyéni számlák) vizsgálatára, értékelésére sor kerül.

5.2. Egészségügy

5.2.1. Gyógyító-megelőző ellátás

A 2007-ben megkezdett egészségügyi reform célja az ellátó rendszer területi és strukturális aránytalanságainak mérséklése, a méretgazdaságosság és a költséghatékonyság javítása. Ennek érdekében:

- Erősödik az egészségügy társadalombiztosítási jellege. A biztosítási elv alapján járó szolgáltatás igénybevételének feltétele a biztosított jogviszony vagy más erre jogosító és nyilvántartott állapot megléte és az esedékes járulék megfizetése. A járulékot nem fizetők ezután is megkapják a szükséges egészségügyi ellátást. Az APEH fokozott figyelmet fordít a jogviszonyuk rendezését elmulasztó belföldi személyek ellenőrzésére és az elmaradt járulék behajtására mulasztási bírság, illetve késedelmi pótlék kiszabása mellett.
- A kereslet szabályozása érdekében az orvos-beteg találkozóhoz (alapellátás, járóbeteg-szakellátás és az ezzel kapcsolatos diagnosztikai vizsgálatok, valamint aktív fekvőbeteg szakellátás esetében) kapcsolódóan az igénybevevő által fizetendő díj (vizitdíj és kórházi napidíj) került bevezetésre, az egészségügyi szolgáltatásra vonatkozó elszámolási nyilatkozat adási kötelezettséggel együtt.
- A szolgáltatások igénybevételének és nyújtásának ésszerűsítésére általánossá válik a szakmai és finanszírozási protokollok alkalmazása.
- Az ellátás következő (magasabb) szintjének igénybevétele jellemzően az alsóbb szinten kiadott beutalóval lehetséges.
- A túlzott aktív fekvőbeteg kapacitások krónikus, ápolási és járóbeteg kapacitássá alakultak át, illetve megszűntek.
- A szolgáltatók versenyezhetnek a társadalombiztosítási finanszírozás elnyeréséért. Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) csak a szükséges mértékben vásárol szolgáltatást. Az új rendszerben a kapacitások szűkülnek, elosztásuk és finanszírozásuk megváltozik.
- A szolgáltatók (jellemzően a kórházak) működési keretei átalakulnak, lehetővé téve az átláthatóságot biztosító könyvelést és eredmény-kimutatást, a tulajdonos (fenntartó) eredményérdekeltségét és a dolgozók rugalmasabb bérezését biztosító foglalkoztatását. Az intézkedés az Egészségbiztosítási Alap egyenlegét közvetlenül nem javítja, hozzájárulhat azonban az intézményfenntartó önkormányzatok és állami szervek gazdálkodási pozíciójának javulásához.
- Létrejött az Egészségbiztosítási Felügyelet.
- A Kormány döntött az egészségügyi biztosítási piac megnyitásáról.

A gyógyító-megelőző ellátás bruttó (vizitdíj és kórházi napidíj figyelembe vételével számított) kiadásai a GDP arányában a 2006. évi 3%-ról 2007-ben várhatóan 2,8%-ra, 2008-ban 2,7%-ra mérséklődnek.

A strukturális reformokhoz kapcsolódó törvényeket – a gazdasági társasággá alakulás és a biztosítási piac megnyitása kivételével – az Országgyűlés 2006-ban elfogadta, a biztosítási piac megnyitásáról szóló törvényjavaslat az Országgyűlés részére benyújtásra került.

Az egészségügy társadalombiztosítási jellegének megerősítése szabályozási oldalon megtörtént. Az új szabályozás háromszintű ellátási rendszert nevesít. A biztosítási jogviszony hiányában a szükséges ellátást a rászorulóknak is megkapják. A biztosított jogviszonyhoz kötött szint lefedi a gyógyító-megelőző ellátások jelentős körét. Az ellátás igénybevétele – egyes kivételektől eltekintve – vizitdíjhoz, illetve kórházi napidíjhoz

kötött. A harmadik szintű ellátásba kiegészítő (extra) szolgáltatások tartoznak, amelyek igénybevétele térítés ellenében lehetséges.

A rendszer várhatóan jó hatással lesz a gazdaság további kifehéredésére, valamint a biztosítás és igénybevétel közötti viszony erősítésére. Az új szabályok bevezetése két ütemben történt.

- 2007. április 1. – december 31.: az ellátási jogosultság, díjfizetés és a nyilvántartások ellenőrzése, a díjfizetést elkerülők figyelmeztetése, lehetőség az elmaradás pótlására.
- Év végéig a nyilvántartás szerint „nem fizetők” semmilyen hátrányban nem részesülnek;
- 2008. január 1-jétől a nem biztosítottak ellátásra jogosultak, de az APEH – az OEP adatszolgáltatása alapján - fokozott figyelmet fordít a jogviszonyuk rendezését elmulasztó belföldi személyek ellenőrzésére és az elmaradt járulék behajtására mulasztási bírság, illetve késedelmi pótlék kiszabása mellett.

A kereslet korlátozása érdekében

- az alapellátás, járóbeteg-szakellátás és az ezzel kapcsolatos diagnosztikai vizsgálatok, valamint fekvőbeteg szakellátás esetében 2007. február 15-től az igénybevevő vizitdíjat (300, 600, illetve 1000 forint), illetve kórházi napidíjat (300 forint) fizet.
- A fekvőbeteg ellátásban 2007. január 1-jétől, a járóbeteg szakellátásban 2008. január 1-jétől a beteg részére elszámolási nyilatkozatot kell adnia a szolgáltatónak az igénybevett szolgáltatásról.

A vizitdíj és egyéb finanszírozási intézkedések eredményeként az elszámolt szolgáltatások volumene csökkent, több szolgáltatónál nem éri el a számára előírt volumenkorlátot.

A szakmai és finanszírozási protokollok (betegutak) érvényesítését, valamint a szolgáltatások igénybevételeinek és nyújtásának ésszerűsítését szabályozó törvény értelmében a meglévő vizsgálati és terápiás eljárási rend esetén figyelembe kell venni a finanszírozási protokoll rendelkezéseit is, amennyiben arra kidolgozott eljárásrend létezik. Ez utóbbi konkrétan meghatározza, hogy az adott indikáció alapján milyen ellátások milyen mértékű igénybevételeire jogosult a biztosított az Egészségbiztosítási Alap terhére. A vizsgálati és terápiás eljárási rendek jelentős része elkészült, míg a költséghatékonyságot és finanszírozhatóságot is figyelembe vevő finanszírozási protokollok kidolgozása folyamatban van.

Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló törvény végrehajtása keretében jelentősen csökkent az aktív kórházi ágyak száma, részben az aktív ágyak krónikus, illetve ápolási kapacitásokká alakításával. Növekedett a járóbeteg szakellátó kapacitás is. Az ellátás szerkezete tehát úgy változott, hogy kevesebb intézményben, növekvő méretgazdaságosság mellett, a korábbinál költséghatékonyabb szerkezetben, relatíve jobb anyagi feltételek között történik az ellátás. A jelentős hatású átalakítási folyamat, a megváltozott feltételekhez történő alkalmazkodás várhatóan fokozatos lesz, de az átalakítás első kedvező eredményei már most is jelentkeznek.

Az egészségbiztosítási felügyelet 2007. február végén formálisan is létrejött, és megkezdte munkáját. Első feladatait elsősorban a biztosítottak reformintézkedésekkel kapcsolatos konkrét panaszainak vizsgálata képezte.

Az egészségügyi reform eddigi lépéseiről összefoglalóan megállapítható, hogy a szigorúbb költségvetési peremfeltételek mellett is fenntartható a betegellátás színvonala:

- Az indokolatlan ellátások az intézkedéseknek köszönhetően (vizitdíj, kórházi napidíj, elszámolási nyilatkozat, gyógyszerrendelési szabályok) nem terhelik az ellátórendszert, így a kapacitások a valós ellátási igényekre fordíthatók.

- Az ellátás monitorozása intézményesült háttérrel (Egészségbiztosítási Felügyelet) új jogintézmények bevezetése mellett (várólista, ütemezett betegfogadási rendszer) a korábbiaknál hatékonyabb módon történik.
- A költségvetést kevésbé terhelő, ugyanakkor a beteg számára kedvezőbb ellátási formák (egynapos sebészet, nappali kórház) terjedésének elősegítése folytatódik.

Az egészségbiztosítási rendszer átalakítását célzó, az egészségbiztosítási pénztárakról és a kötelező egészségbiztosítás természetbeni ellátásai igénybevételének rendjéről szóló törvényjavaslatot a Kormány benyújtotta az Országgyűlés részére.

5.2.2. Gyógyszertámogatások

A biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló törvény (a továbbiakban: gyógyszer-gazdaságossági törvény) és a gyógyszercégek befizetéseire vonatkozó rendelkezések hatályba léptetésével olyan keretszabályok érvényesülnek, amelyek a racionálisabb fogyasztási szint, fogyasztási struktúra elérését, a támogatási, befogadási rendszer átláthatóságának növelését, a gyógyszerkiadások mérséklését segítik. A gyógyszergyártók (gyógyszer forgalomba hozatali engedély jogosultjai), a forgalmazók, a gyógyszerrel rendelkező orvosok, a betegek és az egészségbiztosítás közös felelősségének új, igazságosabb rendszere jött létre.

A 2007-ben a gyógyszertámogatási rendszert, gyógyszerpiacot érintő, a konvergencia programmal összhangban végrehajtott lényeges változtatások a következők:

- az indikációhoz kötött kiemelt támogatású gyógyszerek ingyenessége megszűnt;
- mérséklődtek a támogatási kulcsok;
- a generikus verseny felgyorsítása és a nyilvánosság biztosítása érdekében változtak a fixelés szabályai (a fix támogatási csoportok képzése, az árcsökkentések kihirdetése folyamatosan, a fixelés negyedévente történik.);
- szigorodtak a támogatott gyógyszerkörben maradás feltételei;
- a hatékony gyógyszerrendelést szolgáló rendelkezések alapján az orvosok rendszeres visszajelzést kapnak rendelési gyakorlatuk átlaghoz való viszonyáról;
- a gyógyszergyártók és forgalmazók befizetési kötelezettségét (a támogatás termelői árarányos része után 12%, a támogatott gyógyszerek nagykereskedelmi árrésére 2,5%, a gyógyszerismertető után évi 5 millió forint, gyógyszerári gyógyszerek előirányzatának túllépése esetén sávós befizetési kötelezettség) törvény rögzíti;
- enyhültek a patikaalapítási korlátok és lehetővé vált egyes nem vényköteles készítmények gyógyszerháron kívüli forgalmazása is;
- bevezetésre került a racionálisabb lakossági magatartást ösztönző vizitdíj.

A támogatási szint csökkenése következtében jelentős év eleji lakossági térítési díjemelkedés történt. A generikus piacon gerjesztett árverseny hatására azonban év közben az árak folyamatos mérséklődése következett be.

A gyógyszerámogatási rendszert, a gyógyszerpiacot érintő intézkedések hatására 2007-ben megtört a gyógyszertámogatási kiadások tartósan jelentkező növekedési tendenciája, és reális esély mutatkozik arra, hogy a gyógyszerek támogatása a költségvetési előirányzatot ne haladja meg.

2007-ben a gyógyszertámogatás várható bruttó összege 325-330 milliárd forint, ami nem haladja meg a támogatási tartalék nélküli előirányzat és a korrekciós tényezőként figyelembe vehető gyártói, nagykereskedői befizetés összegét. Így a gyártóknak nem kell sávós befizetést teljesíteniük. A gyártói, forgalmazói befizetési egyenleg várhatóan 20-25 Mrd Ft, az Egészségbiztosítási Alap gyógyszer vonatkozású egyenlege 305 milliárd forint körül alakul. A bruttó és a nettó gyógyszertámogatás GDP-hez viszonyított aránya az előző évihez képest egyaránt várhatóan 0,3-0,4 százalékponttal csökken.

2008-ban a fő célkitűzés a gyógyszerkiadások terén elért eredmény stabilizálása, az alacsonyabb kiadási szint fenntartása. A 2008. évi költségvetési törvény tervezete a gyógyszertámogatás kismértékű emelkedését tartalmazza, ami a GDP-hez viszonyított arány tekintetében lényegében szintentartást jelent.

A gyógyszer-gazdaságossági törvény és végrehajtási rendeletei által bevezetett intézkedések 2007. évi várható eredménye alapján a szabályozás általános felülvizsgálata nem tűnik indokoltnak. A törvény gyártói, forgalmazói befizetésekre vonatkozó szabályozást tartalmazó részének 2008. év eleji módosítására azonban sor kerülhet a rendelkezések pontosítása, egyszerűsítése érdekében. A változtatások a befizetési kötelezettségek vonatkozásában lazítást nem jelentenek.

Az elért eredmények hosszú távú megtartása érdekében továbbra is fontos feladat

- a fix összegű támogatási technikán alapuló gyártók közötti árverseny fenntartása. A hatékonyabb lebonyolítás érdekében célszerű a nyilvános árlicit feltételeit pontosítani;
- a minőségi és hatékony gyógyszer-rendelésre ösztönzés. A szabályozás során szerzett tapasztalatok elemzése alapján indokolt megoldani a rendszer pontosítását, finomhangolását;
- a gyógyszergyártókat (a gyógyszer forgalomba hozatali engedélyének jogosultjait) és a gyógyszerforgalmazókat érintő közös kockázatviselésre vonatkozó szabályok fenntartása, érvényesítése;
- az új gyógyszerek támogatásba történő befogadása során a technológiai értékelések módszereinek következetes alkalmazása. Célszerű kialakítani és alkalmazni a magas fajlagos költséget jelentő technológiák Egészségbiztosítási Alap terhére történő finanszírozhatóságának keretszabályait.
- a már befogadott gyógyszerek támogatásának felülvizsgálata, a finanszírozás és a racionális felhasználás egyensúlyának megteremtése érdekében; az ellenőrzési rendszer hatékonyságának növelése, a felírási és támogatotti jogosultságok on-line követésére irányuló ellenőrzési rendszer általánossá tétele.

Az egészségbiztosítási rendszer tervezett átalakítása az Országgyűlés elé benyújtott törvénytervezet szerint a gyógyszerpiacot, a gyógyszer-támogatási rendszert alapvetően nem érinti. A reform első évében, várhatóan 2009-ben azonban különösen nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a gyógyszertámogatásra hatással lévő folyamatok ellenőrzése ne szoruljon háttérbe.

6. Az államháztartás intézményi jellemzői

6.1. A költségvetés készítésének menete

A magyar Parlament egykamarás törvényhozó testület. A legfontosabb szabályokat a kétharmados többséggel elfogadott házszabály tartalmazza, részletkérdésekről pedig a házbizottság dönt. A házbizottságban az ellenzéket arányos képviselőt illeti meg, a döntések pedig általában egyhangúlag születnek.

Az Alkotmány úgy rendelkezik a költségvetéssel kapcsolatban, hogy "az országgyűlés megállapítja az államháztartás mérlegét, jóváhagyja az állami költségvetést és annak végrehajtását". A költségvetési eljárást az 1992-es keltezésű államháztartási törvény és annak végrehajtási rendeletei szabályozzák.

A házszabály meglehetősen részletes szabályokat tartalmaz a költségvetési vita rendjére vonatkozóan. A vita első fordulójában bármilyen tartalmú módosítás benyújtható, a

második fordulóban viszont már csak olyanok, amelyek nem változtatják meg az első forduló végén meghatározott ún. főszámokat (fejezeti főösszegek).

A költségvetési folyamat időrendje

	Abszolút időpont (választási évben)	Relatív időpont (hónap)
A Kormány elfogadja a költségvetés tervezésének irányelveit	április 15. (június 30.)	t-8,5 (t-6)
A pénzügyminiszter benyújtja a költségvetési törvényjavaslatot a Kormány részére	augusztus 31. (október 15.)	t-4 (t-2,5)
A Kormány benyújtja a költségvetési törvényjavaslatot az Országgyűlés részére. A költségvetési törvényjavaslat benyújtásával egyidejűleg az ÁSZ benyújtja a törvényjavaslatról szóló jelentését az Országgyűlésnek, amely a törvényjavaslatot az ÁSZ véleményével együtt tárgyalja	szepember 30. (október 31.)	t-3 (t-2)
A Kormány benyújtja a fejezeti részletezésű számokat és azok szöveges indokolását az Országgyűlés részére	október 15. (november 15.)	t-2,5 (t-1,5)
Az Országgyűlés dönt a főszámokról és megkezdődik a parlamenti vita második fordulója	november 30.	t-1
Az Országgyűlés elfogadja a költségvetési törvényt	december	t
Költségvetési év vége és a Zárszámadás elkészítése	következő év december	t+12
A Kormány benyújtja a zárszámadást az Állami Számvevőszéknek	következő év utáni év június	t+18
A Kormány benyújtja a zárszámadást, az ÁSZ elnöke pedig a zárszámadásról készített jelentést az Országgyűlésnek	következő év utáni augusztus	t+20

6.2. Az államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítése

Magyarországon a kormányzati szektorra vonatkozó statisztikákat a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) és a Magyar Nemzeti Bank (MNB) készíti. A jelenlegi munkamegosztás szerint a KSH a nem-pénzügyi számlákért, az MNB a pénzügyi számlákért felelős. A Túlzott Hiány Eljárás keretében történő adatszolgáltatásban (EDP Notifikáció) a (t-1)-dik időszakig terjedő tényadatok összeállításában a fenti munkamegosztás érvényesül, míg a tárgyévi (t) várható kormányzati egyenleg és adósság kiszámítása a Pénzügyminisztérium (PM) feladata. Korábban a (t-1) időszak hiányát is a PM számította ki, 2006-tól azonban a Notifikációs határidők egy hónappal későbbre tolása lehetővé tette, hogy a KSH átvegye ezt a feladatot, ami által biztosítottá vált a nemzeti számlákkal való összhang. A KSH, az MNB és a PM képviselőiből álló statisztikai munkabizottság vezetői és szakértői szinten működik, együttműködési megállapodás rögzíti az adatáramlás, a munkamegosztás, a módszertani megítélés eljárási kérdéseit.

A kormányzati szektor statisztikáinak meghatározó adatforrása az államháztartási információs rendszer, az államháztartás szervezeteinek éves és évközi beszámolóit, amit kiegészít a kormányzathoz sorolandó vállalatok és non-profit szervezetekről történő statisztikai adatgyűjtés, továbbá a kormányzati szektor egészére vonatkozó bank- és értékpapír-statisztikai adatgyűjtés. A Túlzott Hiány Eljárás keretében teljesített Notifikációs jelentést, annak idősorát és az összeállításához kapcsolódó, a magyar hatóságok által 2006 őszén aktualizált módszertani leírást („EDP Inventory”) a KSH és a PM a honlapján az Eurostat sajtóközleménnyel együtt és azzal egyidőben közzéteszi, illetve aktualizálja. 2007 őszétől a Notifikációs jelentéssel egyidejűleg a KSH rövid sajtóközleményt ad ki. A Pénzügyminisztérium a kialakult gyakorlatnak megfelelően az Országgyűlésnek benyújtott éves költségvetés, illetve zárszámadás indokolásában önálló fejezetben mutatja be a hivatalos államháztartási, illetve a maastrichti egyenleg- és adósságmutató eltérését. A magánnyugdíjpénztárak kormányzati szektor részeként való kimutatásának átmeneti lehetősége megszűnt, 2007 áprilisától a statisztikai adatszolgáltatásokban a magánnyugdíjpénztárak a pénzügyi vállalkozások szektorába vannak besorolva.

6.3. Költségvetési szabályok

Magyarországon az önkormányzatok bizonyos kötelezettségvállalásait szabályozzák fiskális szabályok. Az önkormányzati törvény szerint a helyi önkormányzat adósságot keletkeztető kötelezettségvállalásának (hitelfelvételének és járulékainak, valamint kötvénykibocsátásának, garancia- és kezességvállalásának, lízingjének) éves felső határa – néhány korrekciós tétel figyelembe vételével – az önkormányzatok saját bevétele. A likvid (éven belül felvett és visszafizetett, illetve a közszolgáltatási és államigazgatási feladatok folyamatos működtetéséhez felvett) hitel nem esik e korlátozás alá. A Kormány 2007 novemberében benyújtotta az Országgyűlésnek a helyi önkormányzatokról szóló törvény módosítására vonatkozó javaslatát. A törvényjavaslat újra szabályozza a helyi önkormányzatok kötelezettségvállalását. A fejlesztési kötelezettségvállalás a szabad források mértékében kerül meghatározásra (a szabadforrás az előző évi maradvánnyal növelt tárgy évi bevételek, illetve kiadások pozitív különbözete). Működési célra helyi önkormányzat csak likvid hitelt vehet fel naptári éven belüli visszafizetési kötelezettséggel.

Az államháztartási törvény 2006. júliusi módosítása alapján új költségvetési szabályok erősítik a költségvetési fegyelmet és átláthatóságot. Az új szabályok egyik fő eleme a költségvetési fejezeteknél képzendő egyensúlyi tartalék, a másik a fejezetek felügyeletét ellátó szervek vezetőinek negyedéves jelentési kötelezettsége a Kormánynak a hatáskörükbe tartozó fejezeti bevételek és kiadások teljesüléséről és várható éves alakulásáról. A Kormány az éves költségvetési törvényjavaslat benyújtásakor javaslatot tett a fejezeti tartalékok nagyságára. A fejezeti tartalékok felhasználását csak az adott fejezet negyedéves jelentése alapján engedélyezi, ha a fejezeti költségvetési folyamatok, illetve az államháztartás egészének várható alakulása ezt lehetővé teszi. A fejezeti egyensúlyi tartalék felhasználásra nem engedélyezett része elvonásra kerülhet.

Az államháztartási törvény 2007. január 1. óta hatályos módosítása alapján a Kormány a továbbiakban csak olyan költségvetési törvényjavaslatot nyújthat be az Országgyűlésnek, amely biztosítja a kormányzati szektor maastrichti egyenlegmutatójának elsődleges többletét.

A 2008. évi költségvetési törvényjavaslat tovább erősíti a középtávú költségvetési tervezést. A bevezetendő középtávú kiadási plafonok mindig 3 évre előre rögzítik a tárcák támogatási, illetve kiadási értékeit, így minden évben egy újabb évre dönt az Országgyűlés a kiadási szintről. A 2008. évi költségvetési törvényjavaslat fejezeti kötetek tartalmazzák a tárcák által részletezett három éves kitekintés tervadatait. A keretszámokat a Kormány az Országgyűlés által elfogadásra kerülő 2008. évi költségvetési törvény alapján (azaz az elfogadott költségvetési törvényből eredő esetleges változtatások átvezetését követően) a következő év elején határozatban teszi közzé. A határozatban közölt költségvetési keretszámokat a fejezetek csak a Kormány engedélyével módosíthatják.

6.3.1. A költségvetési felelősségről és a Törvényhozási Költségvetési Hivatalról szóló törvényjavaslat

Széleskörű politikai egyeztetést követően 2007 novemberében a Kormány benyújtotta az Országgyűlésnek a költségvetési tervezési és végrehajtási rendszer átfogó megújítását célzó – kétharmados parlamenti támogatást igénylő – törvényjavaslatot. A törvényjavaslat új költségvetés-politikai szabályokat állapít meg az államháztartás központi alrendszerére, létrehozza az Országgyűlésnek alárendelt Törvényhozási Költségvetési Hivatalt és olyan – a költségvetési tervezés során érvényesülő – garanciális elemeket vezet be, amelyek biztosítják, hogy az elfogadott középtávú kiadási plafonokhoz képest pótlólagos kiadási igények csak abban az esetben legyenek

tervezhetők, ha azok egyenlegrontó hatása más kiadások csökkentésével vagy a bevételek növelésével ellentételezhető.

A törvényjavaslat szerint a költségvetési egyenlegre vonatkozó célokat a reálértéken nem növekvő államadósság követelménye és a Stabilitási és Növekedési Egyezmény előírásai alapján kell kialakítani. A középtávú költségvetési tervezést erősíti, hogy a törvényjavaslat szerint az Országgyűlés egy-egy költségvetési évhez közeledve évente egyre pontosabb részleteket rögzít, amelyeket a tervezésnél be kell tartani:

- három évvel előre rögzíti az elsődleges egyenleg célértékét (ami nem lehet deficit);
- két évvel előre rögzíti a belső tételek egyenlegkövetelményét (belső tételek azok a költségvetési tételek, amelyeknek adott évre vonatkozó összege a szaktörvények, valamint a magángazdasági és demográfiai folyamatok alapján nem határozható meg egyértelműen, ezért azt a költségvetési törvény határozza meg);
- egy évvel előre rendelkezik a belső tételek részletes felosztásáról.

A törvényjavaslat szerint 2008 őszén már e szabályok alapján kell meghatározni a 2011. évi elsődleges egyenleg követelményt. A 2009. és 2010. évi elsődleges egyenleg követelményeket a törvényjavaslat szerint még nem e szabályok alapján, hanem – átmeneti rendelkezésként – a konvergencia programmal összhangban határozza meg az Országgyűlés.

A törvényjavaslat alapján létrehozandó Törvényhozási Költségvetési Hivatal a költségvetési tervezés átláthatóságát és szakmai, módszertani megalapozottságát hivatott biztosítani. A törvényjavaslat szerint a Hivatal – az Állami Számvevőszékhez hasonlóan – az Országgyűlés alá rendelt, független, intézmény, egyszemélyi felelősségre épülő szervezet, melynek élén a kétharmados parlamenti többséggel választott elnök áll.

A törvényjavaslat szerint a Hivatal főbb feladatai az alábbiak lesznek:

- makrogazdasági előrejelzéseket készítése és közzététele;
- a költségvetési adatokra vonatkozó technikai kivetítést készítése és közzététele;
- a költségvetési tervezéssel és előrejelzéssel kapcsolatos módszertani ajánlások készítése és közzététele;
- független becslés készítése az Országgyűlés által tárgyalt törvényjavaslatok költségvetési hatására vonatkozóan;
- független becslés készítése az Országgyűlés által tárgyalt módosító indítványok költségvetési hatására vonatkozóan.

A törvényjavaslatban szereplő kötelező ellentételezési követelmény azt írja elő, hogy a három évre előre meghatározott elsődleges egyenleg cél rögzítését követően nem alkotható olyan jogszabály, amely az egyenleg romlását eredményezi: a pótlólagos kiadásokat vagy csökkenő bevételeket eredményező intézkedésekre tett javaslattal egyidőben javasolni kell olyan intézkedést is, amely ellensúlyozza az előbbieket költségvetési hatását.

TÁBLÁZATOK

Makrogazdasági kilátások

	ESA kód	2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		mrd Ft	változás %-ban					
1. GDP (2005. évi áron)	B1g	22 910,6	3,9	1,7	2,8	4,0	4,1	4,2
2. GDP folyó áron	B1g	23 757,2	7,7	8,2	6,8	7,2	7,2	7,1
A növekedés összetevői (2005. évi áron)								
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	11 986,3	1,9	-0,4	1,2	1,9	2,3	3,1
4. Közösségi fogyasztási kiadás	P.3	5 546,1	4,3	-5,5	-2,8	0,4	0,9	1,1
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	4 877,1	-2,8	2,0	4,2	7,4	7,0	6,0
6. Készletfelhalmozás változása (a GDP %-ában)	P.52 + P.53	128,8	0,6	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	17 369,1	18,9	15,5	12,9	11,8	11,5	11,2
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	16 996,8	14,5	13,2	11,1	11,0	11,1	11,1
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez								
9. Belföldi végső felhasználás		-	1,4	-1,1	0,9	2,6	2,9	3,1
10. Készlet felhalmozás változása	P.52+ P.53	-	-0,3	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	-	2,8	1,9	1,9	1,3	1,2	1,0
Árindexek alakulása								
12. GDP implicit árindexe,%		-	3,7	6,4	3,9	3,0	2,9	2,8
13. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe		-	3,2	7,6	4,8	3,0	2,9	2,8
14. Harmonizált fogyasztóiár-index (HICP)		-	4,0	7,9	4,8	3,0	2,9	2,8
15. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe		-	4,8	6,3	4,1	3,5	4,2	4,2
16. Állóeszközfelhalmozás implicit árindexe		-	5,7	5,0	4,3	3,5	3,0	3,0
17. Export implicit árindexe (árak és szolgáltatások)		-	6,5	-4,0	1,2	1,2	1,1	0,9
18. Import implicit árindexe (árak és szolgáltatások)		-	8,0	-4,7	1,3	1,4	1,2	1,0
Munkaerőpiac alakulása								
19. Foglalkoztatottak száma (1000 fő)		3 906,0	0,7	0,1	0,2	0,6	0,6	0,6
20. Munkanélküliségi ráta %			7,5	7,3	7,3	7,2	7,1	7,1
21. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra			3,1	1,6	2,6	3,4	3,5	3,5
22. Munkavállalói jövedelem (mrd Ft)	D.1	10 754,7	4,9	8,3	5,8	5,3	5,6	6,1
23. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (millió Ft)		3,1	4,1	8,1	5,5	4,7	4,9	5,4
Finanszírozási pozíciók (a GDP %-ában)								
23. Nettó külső finanszírozási képesség(+)/igény(-)	B.9		-5,7	-4,1	-2,3	-1,7	-1,3	-0,8
ebből:								
- áruk és szolgáltatások egyenlege			0,4	2,5	3,9	4,6	5,1	5,3
- elsődleges jövedelmek és transferek egyenlege			-6,9	-7,4	-7,9	-7,8	-8,1	-8,2
- tőkemérleg egyenlege	B.9/ EDP B.9		0,8	0,8	1,6	1,5	1,7	2,0
24. Magánsektor nettó finanszírozási képessége (+) / igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B.9		3,5	2,1	1,7	1,5	1,4	1,4
24a. Ebből: statisztikai eltérés			0,2
25. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+) / igénye (-)	EDP B.9		-9,2	-6,2	-4,0	-3,2	-2,7	-2,2

Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA kód	2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		mrđ Ft	A GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)								
1. Kormányzati szektor	S.13	-2 188,2	-9,2	-6,2	-4,0	-3,2	-2,7	-2,2
2. Központi kormányzat	S.1311	-1938,1*	-8,2	-5,8	-3,7	-2,9	-2,3	-1,9
3. Tartományi kormányzat	S.1312	-	-	-	-	-	-	-
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	-158,2	-0,7	-0,5	-0,4	-0,5	-0,5	-0,4
5. TB alapok	S.1314	-91,9*	-0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kormányzati szektor (S13)								
6. Bevételek összesen	TR	10 128,8	42,6	44,1	44,2	43,3	42,4	42,0
7. Kiadások összesen	TE ¹	12 316,9	51,8	50,3	48,2	46,5	45,1	44,2
8. Egyenleg	EDP B.9	-2 188,2	-9,2	-6,2	-4,0	-3,2	-2,7	-2,2
9. Kamatkiadások	EDP D.41	927,0	3,9	4,0	4,1	3,8	3,5	3,3
10. Elsődleges egyenleg		-1 261,1	-5,3	-2,2	0,1	0,6	0,8	1,1
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹			-0,7	-1,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Bevételek összetevői								
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		5 799,9	24,4	25,6	25,5	24,9	24,4	24,1
12a. Termelési és importadók	D.2	3 560,6	15,0	15,5	15,3	14,9	14,7	14,5
12b. Jövedelem és vagyonadók	D.5	2 217,9	9,3	10,0	10,1	9,9	9,7	9,6
12c. Tőkejövedelem adó	D.91	21,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	2 996,9	12,6	13,5	13,5	13,4	13,2	13,1
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	248,1	1,0	0,8	0,7	0,5	0,5	0,4
15. Egyéb		1 083,8	4,6	4,2	4,4	4,4	4,2	4,4
16=6. Bevételek összesen	TR	10 128,8	42,6	44,1	44,2	43,3	42,4	42,0
Adóteher (D.2.+D.5.+D.61.+D.91.-D995.)		8 796,8	37,0	39,1	39,0	38,3	37,6	37,2
Kiadások összetevői								
17. Munkavállalói jövedelem + Folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	4 548,8	19,1	18,1	16,8	16,6	16,3	15,9
17a. Munkavállalói jövedelem	D.1	2 889,7	12,2	11,5	11,0	11,0	10,7	10,5
17b. Folyó termelő felhasználás	P.2	1 659,1	7,0	6,6	5,8	5,6	5,6	5,4
18. Társadalmi juttatások (18=18a+18b)		4 398,5	18,5	18,4	18,2	17,8	17,3	16,7
18a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	845,4	3,6	3,0	2,9	2,7	2,6	2,4
18b. Pénzbeli társadalmi juttatások	D.62	3 553,1	15,0	15,3	15,4	15,1	14,7	14,3
19.=9. Kamatkiadások	EDP D.41	927,0	3,9	4,0	4,1	3,8	3,5	3,3
20. Támogatások	D.3	330,0	1,4	1,7	1,5	1,3	1,2	1,2
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	1 044,8	4,4	3,5	3,5	3,2	3,3	3,2
22. Egyéb kiadások		1 067,8	4,5	4,6	4,1	3,8	3,5	3,9
23.=7. Kiadások összesen	TE ²	12 316,9	51,8	50,3	48,2	46,5	45,1	44,2
Kormányzat végső fogyasztási kiadása	P.3.	5430,0	22,9	21,3	19,8	19,4	19,0	18,4

/*:2006-ban a 468,8 milliárd forint likviditási hitel elengedése nélkül, amely a Notifikációban az Eurostat előírásai szerint a központi kormányzat egyenlegét rontotta, a társadalombiztosítási alapokét javította

¹A pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

²swap-ügyletek nettó hatásával igazítva TR-TE=EDP B.9.

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől

Az államadósság alakulása

A GDP %-ában	ESA kód	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Bruttó adósságráta		65,6	65,4	65,8	64,4	63,3	61,8
2. Adósságráta változása		4,0	-0,2	0,4	-1,4	-1,1	-1,5
Az adósságállomány változásának tényezői							
3. Elsődleges hiány		5,3	2,2	-0,1	-0,6	-0,8	-1,1
4. Kamatkiadás	EDP D.41	3,9	4,0	4,1	3,8	3,5	3,3
5. Az adósságrátára ható egyéb tényezők		-0,7	-1,5	0,5	-0,2	0,5	0,6
ebből: privatizációs bevételek		-1,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Implicit kamatláb az adósságállományon (%)		6,4	6,4	6,4	6,0	5,7	5,4

Ciklikus folyamatok

A GDP %-ában	ESA kód	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. GDP 2005. évi áron (éves növekedési ütem)		3,9	1,7	2,8	4,0	4,1	4,2
2. Kormányzati szektor egyenlege	B.9	-9,2	-6,2	-4,0	-3,2	-2,7	-2,2
3. Kamatkiadások	D.41	3,9	4,0	4,1	3,8	3,5	3,3
4. Egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések ¹		-0,7	-1,1	0,1	0,1	0,0	0,0
5. Potenciális GDP 2005. évi áron (éves növekedési ütem)		4,0	3,8	3,7	3,6	3,6	3,7
összetevők:							
-munkatényező		0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2
-tőketényező		1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7
-teljes tényező termelékenység (TFP)		1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
6. Kibocsátási rés		1,2	-0,9	-1,8	-1,5	-0,9	-0,5
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		0,3	-0,2	-0,5	-0,4	-0,2	-0,1
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-9,5	-6,0	-3,5	-2,8	-2,5	-2,1
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		-5,6	-2,0	0,6	1,0	1,0	1,2
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-8,8	-4,9	-3,7	-2,9	-2,5	-2,1

¹A pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől

Eltérés a 2006. évi decemberi konvergencia programban megadott adatokhoz képest

		2006	2007	2008	2009	2010	2011
GDP növekedése (%)							
2006. decemberi konvergencia program		4,0	2,2	2,6	4,2	4,3	-
2007. évi konvergencia program		3,9	1,7	2,8	4,0	4,1	4,2
Különbség		-0,1	-0,5	0,2	-0,2	-0,2	-
Kormányzati szektor hiánya (a GDP %-ában)							
2006. decemberi konvergencia program		10,1	6,8	4,3	3,2	2,7	-
2007. évi konvergencia program		9,2	6,2	4,0	3,2	2,7	2,2
Különbség		-0,9	-0,6	-0,3	0,0	0,0	-
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)							
2006. decemberi konvergencia program		67,5	70,1	71,3	69,3	67,5	-
2007. évi konvergencia program		65,6	65,4	65,8	64,4	63,3	61,8
Különbség		-1,9	-4,7	-5,5	-4,9	-4,2	-

Hosszú távú fenntarthatóság

A GDP %-ában	2000	2005	2010	2020	2030	2050
Állami nyugdíjkiadások (nettó) ¹	9,1	10,4	10,6	10,7	10,7	13,0
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak ²	6,7	8,3	8,9	9,5	9,4	11,7
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)	2,4	2,1	1,7	1,3	1,3	1,3
Egészségügyi kiadások ³	5,0	5,5	5,7	6,0	6,3	6,5
Oktatási kiadások ⁴		4,4	3,9	3,5	3,5	3,8
Egyéb korfüggő kiadás ⁴		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Nyugdíjbiztosítási járulékbévételek ⁵	6,9	6,4	8,4	9,9	10,0	10,3
Feltételezések⁶						
Munkatermelékenység növekedése	4,2	4,0	3,5	2,9	2,7	1,7
GDP volumen növekedése	5,2	4,1	4,1	2,5	2,1	1,1
Aktivitási ráta, férfiak (15-64)	67,5	67,9	70,6	73,9	73,4	71,8
Aktivitási ráta, nők (15-64)	52,6	55,1	56,8	61,8	62,9	61,6
Aktivitási ráta, összesen (15-64)	59,9	61,4	63,4	67,8	68,2	66,7
Munkanélküliségi ráta	6,4	7,2	7,1	4,8	4,8	4,8
A 65 éves és idősebb népesség aránya	15,0	15,6	16,7	20,3	22,3	28,1

¹ A nem társadalombiztosítási alpból fedezett nyugdíjszerű ellátásokat is beleértve. A nyugdíjkiadások sor 2010-re a hazai középtávú prognózis eredményét, az azt követő évekre az EPC nyugdíjelőrejelzés eredményeit tartalmazza, figyelembe véve a 2006-2007. években megszületett egyensúlyjavító intézkedések hatását is.

² Tartalmazza a korhatár felett folyósított hozzátartozói nyugdíjakat és nyugdíjszerű ellátásokat is.

³ Az egészségügyi kiadásokra vonatkozó számok az EPC (a konvergencia programban szereplő intézkedéseket nem tartalmazó) előrejelzése "AWG reference scenario" elnevezésű forgatókönyvének eredményeit tartalmazzák, a 2000. évre vonatkozó adat forrása: OECD Health Data 2005.

⁴ Az EPC vonatkozó előrejelzésének eredményeit tartalmazza

⁵ A járulékbévételek sor 2010-re a hazai középtávú prognózis eredményét, az azt követő évekre az EPC nyugdíjelőrejelzés eredményeit tartalmazza.

⁶ A táblázat 2010-re a hazai középtávú prognózis eredményét, az azt követő évekre az EPC nyugdíjelőrejelzés eredményeit tartalmazza.

Feltételezések a külső gazdasági környezetre

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag)	6,9	7,6	6,9	6,3	5,7	5,2
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag)	7,1	6,7	6,5	6,1	5,6	5,2
HUF/EUR (éves átlag)	264,2	251,0	251,0	251,0	251,0	251,0
Világgazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	6,0	5,6	5,3	5,4	5,4	5,4
EU-27 GDP növekedési üteme	3,0	2,9	2,4	2,4	2,4	2,4
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	10,1	7,8	7,4	6,8	6,8	6,8
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	8,0	7,8	7,1	7,7	7,7	7,7
Olajárak (Brent - USD/hordó)	66,2	70,6	78,8	76,0	76,0	76,0